

makro

iktisattan sanata çok yönlü dergi

KÜRESEL
TİCARETTE
DÜNYA
DÜZENİ
DEĞİŞTİ Mİ?

OKULLARDA
ŞİDDETİN
ZİL
SESLERİ

NİSAN

aylık dergi

2026

Öğrenci Gönüllülüğü
Dergisi.

bu amcalar ne konuşuyor?

01

NEDEN
TOPLUM
OLAMADIK?

BU
EKONOMİ
NEDEN HEP
KIRILGAN?

vizyonumuz

Dokuz Eylül Üniversitesinin gerek öğrenci gerek akademik kadrosunun birikimini temel alarak

özgürce tartışan, sorgulayan, özgün fikirler ile üreten, okuma bilinci yüksek, eleştirel düşünebilen bireylerin özgürce yazılarını yayımlayabildiği ve faydalanabildiği bir platform olmaktır.

Gayemiz öğrenci ve akademisyeni aynı entelektüel düzlemde buluşturmak,

bilimsel gelişmeleri rehber edinerek yazılarımızı yazmak ve okurlarımızı okumaya teşvik etmektir.

Okuma ve yazma kültürünü disiplinli bir üretim süreciyle birleştirerek; dürüstlük ve sorumluluk bilinci yüksek,

dünya gelişmelerine hâkim ve eleştirel düşünceyi yaşam biçimi haline getirmiş bireylerden oluşan bir topluluğu bir araya getirmektir.

Okurlarımızı piyasa işleyişinden haberdar etmek, teoride öğrenilen bilginin gerçek hayatta nasıl kullanıldığını göstermek,

günübirlik iktisadi tartışmaların ötesine geçerek okurların yazılan konular hakkında fikir sahibi olmasını amaçlamaktır.

Öğrencilerimizin yalnızca okur değil elle tutulabilen bir esere katkı sağlayabileceğine inandırmak,

sadece tüketen değil üreten, eleştiren, farklı bakış açılarını harmanlayabilen bilinç seviyesine ulaştırmaktır.

i ç i n d e k i l e r

0 6 P r o f ' u n Y o r u m u

Küresel Ticarete Dünya Düzeni Değişti mi?

0 8 İ k t i s a t

Bu Ekonomi Neden Hep Kırılgan?

1 1 P s i k o l o j i

Biz mi İhtiyaçlarımızı Belirliyoruz, Yoksa Reklamlar mı?

1 2 K a p s ü l

1 4 Y a t ı r ı m

Yatırımda Sigara Molası

1 6 H a b e r

Okullarda Şiddetin Zil Sesleri

1 8 R ö p o r t a j

Neden Toplum Olamadık?

2 2 S a n a t

Suyun Ruhu

Kendiliğinden Kolajlar

2 4 K i t a p Ö n e r i s i

2 5 D u y u r u l a r

“

editörden notlar

Nisan ayı sayımızda sizlere bol iktisadi düşünme, sanatsal bakış açısı ve öğrencilerin elinden profesyonel bir iş nasıl çıkarılır, bunları anlatmaya çalıştık. Bizim için bu sayının önemi büyük; çünkü okuduklarımızı ve yazdıklarımızı ilk defa somut bir biçimde elimizde tutmak, hayallerimizin bir parçasını gerçekleştirdiğimiz anlamına geliyor.

Peki, biz kimiz? Hedef kitlemiz olan üniversite öğrencilerinden sadece ikisiyiz. Bu sayıyı yayımlamak aslında düşündüğümüzden çok daha zor oldu. Yazan ve okuyan insan bulmakta zorlandık; maliyetleri karşılamakta zorlandık ve çok daha fazlasını yaşadık. Neyse ki hepsini atlattık.

Peki, biz bu sorunlara neden katlandık? Bu dergiyi basmak için neden bu kadar uğraştık? Soruların cevabı vizyon kısmında açıkça yazıyor fakat burada da belirtelim: Dergimizi çıkarma sebebimiz, okumayı ve yazmayı teşvik etmektir. Samimiyetle söyleyebiliriz ki bu dergi için emeğini ortaya koyan herkes, bunu kendini geliştirmek için bir alan olarak gördü ve tamamen gönüllü bir şekilde, büyük bir gayretle çalıştı.

Bu çalışmalarımızın sonucunda; biz öğrencilerin sistemli ve planlı bir şekilde ilerlediğinde neler başarabildiğine ve kendilerini ne kadar geliştirebildiklerine hep birlikte tanık olduk. Bu duyguyu ekip arkadaşlarımızla paylaşmaktan çok mutlu ve gururluyuz. Umuyoruz ki siz değerli okurlarımıza bir şeyler katabiliriz ve bir sonraki sayımızda sizleri de aramızda görebiliriz.

”

Ali Osman Günaydın

Tuana Alvanoğlu

Emeđi Geçenler

EDİTÖRLER

Tuana Alvanoğlu
Ali Osman Günaydın

TASARIM

Asrın Murat
Ecenaz Yorucu
Duru Uçar
Sudenaz Tiryaki

İLLÜSTRASYON

Sudenaz Tiryaki
Asrın Murat

YAZARLAR

Prof. Dr Yaşar Uysal
Prof. Dr. Üzeyir Aydın

Berkin İşbilmez

Can Rıza akıl

Yiğit Doğanay

Berfin Atař

Nigar İmanova

Betül Işık

KATKIDA BULUNANLAR

İbrahim evik

Melisa Ağır

Cansu Han

Rabia Sıla Yılmaz

Sultan Dumlupınar

Küresel Ticarete Dünya Düzeni Değişti mi?

Küresel Ticarete Dönüşüm, Parçalanma ve Yeni Jeoekonomik Yapı Üzerine Bir Değerlendirme

Yazan: Prof. Dr. Üzeyir Aydın, Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
uzeyir.aydin@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2777-6450

Özet

Son yıllarda dünya ticareti, yalnızca ekonomik değişkenlerin değil, aynı zamanda jeopolitik gerilimlerin, teknolojik rekabetin, sanayi politikalarının ve tedarik zinciri güvenliği kaygılarının etkisiyle önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. COVID-19 sonrası arz şokları, Rusya-Ukrayna savaşı, ABD-Çin stratejik rekabeti, ABD/İsrail-İran savaşı ve yeşil dönüşüm eksenli korumacı teşvikler, küresel ticaret düzeninin niteliğini yeniden tartışmaya açmıştır. Bu çalışmada, “küresel ticarete dünya düzeni değişti mi?” sorusu; çok taraflı ticaret sisteminin aşınması, jeoekonomik parçalanma, tedarik zincirlerinin yeniden yapılanması ve devletin ticarete artan rolü bağlamında değerlendirilmektedir. Çalışmanın temel argümanı, klasik liberal küreselleşme modelinin tamamen sona ermediği; ancak daha seçici, daha bloklaşmış, daha müdahaleci ve ekonomik güvenlik odaklı yeni bir ticaret mimarisine evrilmesidir.

Anahtar Kelimeler: küresel ticaret, jeoekonomik parçalanma, tedarik zinciri, çok taraflılık, WTO, ekonomik güvenlik.

1. Giriş

Dünya ticareti özellikle 1990 sonrası dönemde serbestleşme, bölgesel bütünleşme ve küresel değer zincirlerinin genişlemesi üzerinden şekillenmiştir. Bu dönemin baskın yaklaşımı, karşılaştırmalı üstünlükler temelinde üretimin coğrafi olarak parçalanması ve ticaretin maliyet etkinliği doğrultusunda örgütlenmesidir. GATT ve ardından WTO çerçevesi, bu yapının kurumsal zeminini oluşturmuş; tarifelerin düşürülmesi, ticaret kurallarının öngörülebilir hâle gelmesi ve sınır ötesi üretim ağlarının derinleşmesi ile dünya ticaret hacminde belirgin bir artış gözlenmiştir (WTO, 2024).

Bununla birlikte son on yılda yaşanan gelişmeler, ticaretin yalnızca verimlilik ve pazar erişimi mantığı ile açıklanamayacağını göstermiştir. Pandemi döneminde yaşanan lojistik aksaklıklar, enerji fiyat şokları, kritik ara mallarda arz yoğunlaşması, teknoloji ihracat kontrolleri ve jeopolitik gerilimler; ticaretin aynı zamanda güvenlik, dayanıklılık ve stratejik özerklik başlıkları altında yeniden ele alınmasına yol açmıştır (OECD, 2024; Reuters, 2026). Bu nedenle makale; küreselleşmenin sona erip ermediğinden çok, hangi kurumsal ve jeopolitik koşullar altında yeniden biçimlendiğinin tartışması üzerine kurgulanmıştır.

2. Eski Ticaret Düzeninin Temel Mantığı Neydi?

Eski ticaret düzeni, düşük maliyetli üretim merkezleri ile yüksek tüketim pazarları arasında kurulan yoğun bağlantılara dayanmaktaydı. Şirketler üretim süreçlerini emek maliyetleri, enerji giderleri ve lojistik avantajlar doğrultusunda farklı ülkelere dağıtırken, devletler genel olarak ticaretin önündeki engelleri azaltan bir politika çizgisini benimsemekteydi. Açık piyasalar, ölçek ekonomileri, yoğun dış ticaret ve doğrudan yabancı yatırımlar bu modelin temel bileşenleriydi. Bu yapı içinde çok taraflı ticaret düzeni yalnızca kural koyucu değil, aynı zamanda meşruiyet sağlayıcı bir çerçeve işlevi görmüştür. WTO tarafından vurgulandığı üzere, kurallı ticaret sistemi son otuz yılda üretkenlik artışını, uzmanlaşmayı ve birçok gelişmekte olan ülkenin küresel ekonomiye entegrasyonunu desteklemiştir. Dolayısıyla “eski düzen”, siyasal rekabetin görece geri planda kaldığı, ekonomik rasyonelliğin ön planda olduğu bir küresel entegrasyon modeli olarak tanımlanabilir (WTO, 2024).

3. Dönüşümü Tetikleyen Kırılmalar Ne Olabilir?

Dünya ticaretindeki dönüşümün ilk büyük kırılması COVID-19 sonrasında yaşanmıştır. Pandemi, küresel tedarik zincirlerinin aşırı derecede uzamış ve hassas hâle geldiğini ortaya koymuştur. Özellikle sağlık ekipmanları, yarı iletkenler, enerji girdileri ve temel sanayi ara malları gibi stratejik alanlarda ortaya çıkan arz sıkıntıları, devletleri yeniden stok, çeşitlendirme ve yerelleştirme politikalarına yöneltmiştir. Öyle ki OECD, ticaretin tamamen daraltılmasının değil; kaynak, güzergâh ve tedarikçi çeşitlendirmenin dayanıklılık açısından daha etkili olduğunu vurgulamıştır (OECD, 2024). İkinci büyük kırılma, jeopolitik rekabetin ekonomik ilişkilere daha açık biçimde yansımalarıdır. ABD ile Çin arasındaki teknoloji ve ticaret eksenli gerilim, ihracat kontrolleri, yatırım kısıtları ve stratejik sektör teşvikleri yoluyla yeni bir jeoekonomik alan yaratmıştır. IMF araştırması, jeopolitik olarak uzak bloklar arasında ticaret ve finansal entegrasyonun daha kırılğan hâle geldiğini; buna karşılık yakın ülkeler arasında bağların güçlenme eğilimi gösterdiğini ortaya koymaktadır (Gopinath vd., 2024).

Üçüncü kırılma ise savaşlar ve bölgesel çatışmaların ticaret yolları üzerindeki etkisidir. Rusya-Ukrayna savaşı; Karadeniz tahıl koridoru, enerji akışları ve Avrupa'nın tedarik yapısı üzerinde doğrudan sonuçlar doğurmuştur. Benzer biçimde Kızıldeniz ve Süveyş hattında yaşanan aksaklıklar, denizyolu taşımacılığı maliyetleri ile teslim sürelerinde dalgalanmalara yol açmıştır. OECD'nin yüksek frekanslı ticaret verilerine dayanan değerlendirmeleri, bu tür coğrafi boğaz noktalarının artık yalnızca lojistik değil, sistemik risk unsuru olarak görüldüğünü göstermektedir (OECD, 2024).

Dördüncüsü ise ABD/İsrail-İran savaşının enerji ve küresel ticareti üzerine etkisidir. Mevcut çatışmanın en büyük ekonomik etkisi enerji arz şoku ve deniz ticareti darboğazı üzerinden geliyor olmasıdır. İran'ın Hürmüz Boğazı'nı fiilen

kapatması, normalde dünya petrol ticaretinin yaklaşık beşte birinin geçtiği hattı aksattığı için petrol ve akaryakıt fiyatlarını hızla yukarı itti. Veriler, fiyat artışının yalnızca ham petrolde değil, dizel, jet yakıtı ve LPG gibi ürünlerde de hissedildiğini göstermektedir. Bu durum enerji tarafında kısa vadede zincirleme üç sonucu öne çıkartmaktadır:

Birincisi, petrol ve doğal gaz fiyatlarında oynaklık artmaktadır; bu da enerji ithalatçısı ülkelerde enflasyonu yeniden canlandırmaktadır. İkincisi, Avrupa ve Asya gibi dışa bağımlı bölgelerde üretim maliyetleri yükselmektedir. Üçüncüsü, bazı ülkeler arz açığını kapatmak için ABD gibi alternatif tedarikçilere yönelmektedir; nitekim ABD'nin yakıt ihracatı son dönemde belirgin biçimde artmış durumdadır.

Küresel ticaret tarafında sorun yalnızca enerji değil; sigorta primleri, navlun maliyetleri, teslim süreleri ve rota sapmalarının yükselmesidir. UNCTAD, Hürmüz'deki aksamaların deniz taşımacılığı ve küresel tedarik zincirlerinde bölge dışına taşan etkiler yarattığını, Bab el-Mandeb/Kızıldeniz riskleriyle birleşince baskının daha da arttığını vurgulamaktadır. AP'ye göre Husilerin devreye girmesi Kızıldeniz hattı üzerindeki riski de büyötmektedir.

Özetle bu kırılmalar küresel ticaret için "enerji maliyeti + lojistik maliyeti + belirsizlik primi" üreten bir şok yaratmaktadır. En kırılgan gruplar enerji ithalatçısı gelişmekte olan ülkeler, sanayi üretimi enerjiye duyarlı ekonomiler ve dış ticareti deniz rotalarına bağımlı bölgeler olmaktadır.

4. Çok Taraflılıktan Parçalı Yönetişime mi Geçiliyor?

Dünya ticaret düzenindeki değişimin en belirgin göstergelerinden biri, çok taraflı sistemin meşruiyet ve işlevsellik bakımından baskı altında kalmasıdır. WTO çerçevesi yürürlükte kalmaya devam etse de, uyuşmazlık çözüm mekanizmasındaki tıkanma, sübvansiyon bildirimlerindeki eksiklikler ve üyeler arasındaki görüş ayrılıkları sistemin etkinliğini sınırlandırmaktadır. 26 Mart 2026 tarihinde Reuters tarafından aktarılan değerlendirmede WTO Genel Direktörü Ngozi Okonjo-Iweala, mevcut dünya düzeninin geri dönülmez biçimde değiştiğini ve WTO reformunun ertelenemez hâle geldiğini belirtmiştir (Reuters, 2026).

Bu gelişme, küresel ticaretin tamamen kuralsızlaştığı anlamına gelmemektedir. Aksine, kuralların tek bir küresel merkezden değil; bölgesel anlaşmalar, sektörel düzenlemeler, stratejik ortaklıklar ve ulusal güvenlik istisnaları üzerinden çok katmanlı biçimde üretildiği bir yapıya işaret etmektedir. Başka bir ifadeyle, çok taraflılık zayıflarken yönetim bütünüyle ortadan kalkmamakta; yalnızca daha parçalı, daha esnek ve çoğu zaman daha siyasallaşmış bir nitelik kazanmaktadır (WTO, 2024; Reuters, 2026).

5. Tedarik Zincirlerinin Yeniden Coğrafyalaşması Yükleniyor...

Yeni ticaret düzeninin merkezinde tedarik zincirlerinin yeniden coğrafyalaşması yer almaktadır. "Reshoring", "near-shoring", "friend-shoring" ve "de-risking" gibi kavramlar, şirketlerin üretim ve tedarik stratejilerinde maliyet dışında yeni kriterleri dikkate aldığını göstermektedir. Bu kriterler arasında siyasi uyum, hukuki öngörülebilirlik, enerji güvenliği, ulaştırma altyapısı ve kriz anlarında sürdürülebilir erişim öne çıkmaktadır. Dünya Bankası ve OECD değerlendirmeleri, özellikle Kuzey Amerika ve Avrupa ekseninde bazı stratejik sektörlerde bölgeselleşme eğiliminin güçlendiğini göstermektedir (OECD, 2024).

Ancak bu dönüşümün mutlak bir geri çekilme anlamına geldiğini söylemek güçtür. Küresel üretim ağları bütünüyle sona ermemiştir; daha çok risk hesaplamaları doğrultusunda

yeniden çeşitlenmiştir. Bu nedenle mevcut süreci "deglobalizasyon" olarak adlandırmak yerine, "parçalı küreselleşme" ya da "güvenlik mantığıyla yeniden kodlanmış küreselleşme" olarak tanımlamak daha isabetlidir (UNCTAD, 2024).

6. Devlet Geri mi Dönüyor?

Küresel ticaretteki dönüşümün bir başka boyutu, devletin ekonomik alan üzerindeki yönlendirici rolünün belirgin biçimde artmasıdır. Yarı iletkenler, temiz enerji teknolojileri, batarya üretimi, nadir toprak elementleri ve savunma bağlantılı teknolojiler gibi alanlarda doğrudan teşvikler, vergi avantajları ve korumacı düzenlemeler yaygınlaşmıştır. Bu gelişme, neoliberal dönemin "asgari devlet, azami piyasa" anlayışından daha stratejik ve müdahaleci bir ekonomik yönetime geçildiğini göstermektedir.

UNCTAD'ın 2024 raporu, bu eğilimin kalkınma perspektifi bakımından çelişkili sonuçlar üretebileceğini vurgulamaktadır. Bir yandan sanayi politikaları yeni yatırım fırsatları ve teknolojik kapasite inşası sağlayabilir; diğer yandan gelişmekte olan ülkeler için rekabet baskısını artırabilir ve küresel gelir farklarını yeniden derinleştirebilir. Bu nedenle yeni ticaret düzeni sadece ticaret coğrafyasını değil, kalkınma stratejilerinin hareket alanını da dönüştürmektedir (UNCTAD, 2024).

7. Değerlendirme: Düzen Değişti mi?

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, dünya ticaretinde dünya düzeninin değişmekte olduğu açıktır. Ancak bu değişim, klasik anlamda tam bir kopuş ya da küreselleşmenin tamamen sona ermesi biçiminde okunmamalıdır. Asıl değişen unsur, ticaretin örgütlenme ilkeleri ve öncelikleridir. Verimlilik ve maliyet minimizasyonunun yanına artık dayanıklılık, güvenlik, stratejik özerklik, teknolojik egemenlik ve çevresel dönüşüm gibi hedefler eklenmiştir (WTO, 2024; OECD, 2024).

Bu çerçevede yeni düzenin temel özellikleri kısaca şöyle özetlenebilir: ticaretin daha fazla jeopolitik nitelik kazanması, devletin daha görünür hâle gelmesi, tedarik zincirlerinin yeniden dağıtılması, bölgesel ve dost ülke temelli ağların güçlenmesi ve çok taraflı sistemin tamamlayıcısı olarak parçalı yönetim biçimlerinin çoğalması. Dolayısıyla günümüzde yaşanan süreç, eski düzenin basit bir sonu değil; yeni bir jeoekonomik mantıkla yeniden yapılanmasıdır (Gopinath vd., 2024; Reuters, 2026).

8. Sonuç

Sonuç olarak, dünya ticaretinde dünya düzeni değişmektedir; fakat bu değişim ticaretin sona ermesinden çok, niteliğinin ve kurumsal çerçevesinin dönüşümüne işaret etmektedir. WTO merkezli kurallı yapı varlığını sürdürse de, artık tek belirleyici çerçeve değildir. Jeopolitik rekabet, ekonomik güvenlik, sanayi teşvikleri ve tedarik zinciri dayanıklılığı; ticaret kararlarının merkezine yerleşmiştir. Bu nedenle yeni dönemi, kurallı serbestleşmeden seçici entegrasyona ve jeoekonomik parçalanmaya doğru evrilen hibrit bir yapı olarak okumak mümkündür.

Önümüzdeki dönemde temel mesele, bu dönüşümün dünya ekonomisinde kalıcı verimsizlikler ve daha derin eşitsizlikler üretmeden nasıl yönetileceğidir. Başka bir ifadeyle, güncel tartışmanın odağında yalnızca "düzen değişti mi?" sorusu değil; "değişen ticaret düzeni daha kapsayıcı, daha öngörülebilir ve daha sürdürülebilir nasıl yönetilebilir?" sorusu yer almaktadır.

BU' EKONOMİ NEDEN 'HEP' KIRILGAN?

Yazan:
Ali Osman Günaydın

Küresel finans ve ekonomi tansiyonunun günümüz politik ekonomi koşullarında stabil ve güven veren bir noktada olmadığı, tüm çevrelerce deneyimleniyor ve sonuçlarıyla karşılaşıyoruz. Önce Rusya-Ukrayna, sonrasında ABD, İsrail ve İran gerilimlerinin küresel piyasaları derinden ve süratli bir şekilde sarstığı; ülkemizin de içinde bulunduğu kırılğan ekonomilerin bu konjonktürel dalgalanmalardan oldukça fazla etkilendiği açıkça görülüyor. Peki, tüm dünyada hissedilen bu ekonomik darboğaz Türkiye’de neden bu kadar yüksek rezonans yaratıyor? Bu yazıda, Türkiye ekonomisinin dışarıdan gelen bu şokları neden bir türlü sönümleyemediği ve krizlerin neden doğrudan içeriye sirayet ettiği konusu üzerinde duracağız.

Küreselleşme

Bu sönümleyememe probleminin köklerine inmek için öncelikle küresel ekonominin nasıl bu kadar entegre bir yapıya dönüştüğünü hatırlamak gerekiyor. Soğuk Savaş sonrası düşen siyasi tansiyonun etkisiyle dünya çok daha birbirine eklemlenmiş; görünmeyen sınırlar kalkarken, ekonomi tüm dünyada iç içe geçmiş bir ağ hâline gelmiştir. Küreselleşmeyle beraber sermaye akışları hızlanmış, entegre ekonomilerle pazar hacmi büyümüştür. Tüm bunlarla beraber oyuncu ve faktör sayısı arttığı için ekonomilerin denge noktasında kalabilmesi çok daha güç bir hâle gelmiştir. Küreselleşen dünya bizlere daha büyük hareket alanları sağlarken; tedarik zincirinde meydana gelecek kırılmaların ve dış şoklardan kaynaklı piyasa hareketlerinin gelişmekte olan ülkeleri, özellikle “Kırılğan Beşli” olarak adlandırılan ülkeleri çok daha fazla etkilediğini ve ekonomik krizlerin bulaşıcı bir hâl aldığını söyleyebiliriz.

Kırılğan Beşli

Kırılğan beşli kavramı, her bakış açısı için statik ve sabit değildir; çeşitli kuruluşlar farklı hesaplamalar ve parametreler kullanarak kendi listelerini zaman zaman yayımladığı görülür. Bu kavram ilk kez Amerikan yatırım bankası Morgan Stanley tarafından, ABD Merkez Bankasının (FED) tahvil alımlarını azaltacağı beklentisiyle sermaye çıkışı riski taşıyan ülkeler için 2013 yılında kullanıldı. Açıklanan ilk kırılğan beşli; Türkiye, Brezilya, Hindistan, Güney Afrika ve Endonezya olarak karşımıza çıkıyor. Ardından Morgan Stanley listesini Türkiye, Güney Afrika, Endonezya, Kolombiya ve Meksika olarak revize etti. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Standard & Poor’s (S&P), 2017 yılında listesini Türkiye, Arjantin, Pakistan, Mısır ve Katar olarak belirledi. 2013 yılından bu zamana kadar listeler değişiyor, kurumlar çeşitli parametreler ve makroekonomik

veriler kullanarak hesaplama yöntemlerini de yeniliyor. Hindistan gibi ülkeler doğru yapısal reformlar uygulayarak listeden çıkıp küresel devlere dönüşürken, Arjantin ve Kolombiya gibi ülkeler hatalı politikalar izleyip listeye dâhil oluyor ancak listenin demirbaşı olan Türkiye ise bu listede kalmaya istikrarlı bir şekilde devam ediyor. Peki, Türkiye neden bu kadar istikrarlı bir şekilde kırılgan? Bu cevabı vermek için kırılganlık kavramını iktisadi olarak anlayabilmek önem arz ediyor. Kırılganlık literatürde; beklenmeyen ve öngörülemeyen olay ve durumlardan negatif yönde etkilenebilme veya zarar görebilme riskinin oluşması ve bu riskin ekonomiler üzerinde olumsuz etki oluşturmalarının beklenmesi olarak açıklanabilir. Kırılganlık kendi içinde dış kırılganlık, mali kırılganlık ve finansal kırılganlık olarak ayrıştırılabilir. (Özyıldız, 2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Türkiye için makroekonomik kırılganlık göstergeleri Tablo 1’de verilmiştir.

Dış Kırılganlık	Mali Kırılganlık	Finansal Kırılganlık
Cari Açık/GSYH,	Bütçe Açığı/GSYH	Kredi/Mevduat Oranı
Uluslararası Döviz Rezervleri/ Ülkenin Kısa Vadeli Dış Borcu	Kamu Açığı/GSYH	Yıllık Kredi Büyümesi
Uluslararası Döviz Rezervleri/ GSYH	Toplam Kamu Borcu/GSYH	Toplam Krediler/GSYH
Toplam Dış Borç/GSYH	Vadesi 12 Ay İçinde Dolan Borç/GSYH	Finansal Sektörün Yabancı Bankalara Borcu/GSYH
Toplam Dış Borç/Toplam Yıllık İhracat	Kamu Dış Borcu/GSYH	
Reel Kurun (REER) Aşırı Değerlenmesi		

Tablo 1

Bu göstergeler ışığında Türkiye’nin son 10 yıldaki kırılganlığına Prof. Dr. Yaşar Uysal hocamızın Türkiye Ekonomisine İlişkin Temel Göstergeler tablosundan (Tablo 2) yararlanarak bakacak olursak:

Dış Kırılganlık

Özyıldız’ın dış kırılganlık için altını çizdiği temel parametrelerin başında dış borç ve cari denge gelmektedir. Tablo 2’ye göre 2014 yılında 445,2 milyar dolar olan toplam dış borç stokumuz, aradan geçen on yılda artmış ve 2024 yılında 460 milyar dolar bandına yerleşmiştir. Dış borcun nominal dolar bazında sabit kalmış olarak görülmesi bizi yanıltmamalıdır. 2014 yılında 2,19 TL olan dolar kuru, 2024’e geldiğimizde 32,82 TL seviyesine ulaşmıştır. Kurda yaşanan yaklaşık 15 katlık bu büyüme, üretim maliyetlerinin arttırmasıyla Türkiye’yi TL bazında yadsınamaz büyüklükte bir dış borç ödeme yüküyle karşı karşıya bırakmış ve ekonomiyi dış döviz şoklarına karşı savunmasız ve kırılgan bir konuma getirmiştir. Ayrıca bu 10 yıllık periyotta ekonomimiz her yıl cari açık vermiş, bu durum ülkemizin dışa bağımlılığını büyütmüş ve yapısal bir sorun hâline getirmiştir.

Mali Kırılganlık

Ülkenin mali disiplini belki de kırılganlık için en önemli göstergelerden biridir. Türkiye’nin bütçe dengesi rakamlarına baktığımızda; 2014 yılında 23,3 milyar TL açık veren merkezi yönetim bütçesi, 2024 yılına geldiğimizde yaklaşık 90 kat artarak 2,1 trilyon TL’yi aşmıştır. Bütçe açığındaki bu yaklaşık 90 katlık genişleme, maliye politikasının dış şokları sönümleme seçeneğini ortadan kaldırma noktasına getirmiştir.

Finansal Kırılganlık

Hem dış dengesizlikler hem de mali yıkımdan kaynaklanan ikiz açığımızın ve bununla beraber heterodoks düşük faiz politikasının sonucu olarak görebileceğimiz enflasyon ve hayat pahalılığı karşımıza bu noktada çıkıyor. Tablo 2'ye göre 2014 yılında %8,2 ile tek hanelerde devam eden TÜFE enflasyonu, 2023 yılında %64,9 seviyesine çıkmış; 2024 yılında düşerek %44,4 seviyelerine gerilemiş olmasına rağmen 5,5 katlık bir artış söz konusu olmuştur. Tüm bu verilerin ışığında karşımıza çıkan tablo çok nettir: Türkiye ekonomisi; cari açığı, artan mali açığı ve bunlara bağlı olarak yüksek enflasyonist ortam ile kırılgan ekonomilerin demirbaşı olarak durmaya devam etmekte, her geçen yılın ardından bu yerini çok daha derinleştirerek kırılganlığını krizlere çevirecek bir noktaya doğru hızla ilerlemektedir.

Peki ne yapmalıyız?

Tüm bu aritmetik verilerin yanında, Türkiye'nin ekonomik kırılganlığını analiz ederken atlanmaması gereken bir diğer kritik nokta da siyasi ve jeopolitik risklerdir. Ülkemizin öngörülemez siyasi konjonktürü ve bulunduğu jeopolitik konum, ekonomimizi dıştan en doğrudan etkilenen yapılardan biri hâline getirmektedir.

Buraya kadar küreselleşmenin ekonomiler üzerindeki etkilerini, Kırılgan Beşli kavramını ve makroekonomik kırılganlığın dış, mali ve finansal alt dinamiklerini genel hatlarıyla inceledik. Tüm bu veriler ışığında Türkiye'nin mevcut konumuna göz attık. Peki, Türkiye bu yapısal kırılganlık sarmalından nasıl çıkabilir? Ekonomisini şoklara karşı dayanıklı hâle getirip, sürdürülebilir bir refah artışını sağlamak için neler yapılmalıdır?

İktisadi sadece rakamların bilimi olarak değil; o rakamları kullanan insanların düşüncelerini öngörme ve buna göre strateji üretebilme bilimi olarak tanımlamayı uygun görüyorum. Bu tanımdan hareketle, Türkiye'nin yapısal kırılganlık problemine getireceğim önerilerde; "toplum

dış borç stoğunun azaltılması, cari açığın önüne geçilmesi, bütçe dengesinde oluşan dengesizliğin giderilmesi, enflasyon ve işsizliğin önüne geçilebilmesi için yapısal reformlar yapılması gerekir" diyerek çözüme gitmek, zannımca yanlış ve eksik olacaktır. Bunlar birer sonuçtur; sonuca bakarak çözüm üretmek hatalı olur. Neden ve o nedene neden olanlar, sorunumuzun ve sonucumuzun asıl kaynağıdır.

Türkiye kendini hormonal bir büyüme ve hızlı sermaye akışı içerisinde bir anda bulmuş, ancak betonla büyüme ve kalkınmayı seçmiştir. Acilen yapısal ve toplumsal olarak kendini reforme edebilmeli ve bunları bilfiil hemen yapmalıdır. Başlaması gereken en temel nokta kaliteli ve kalifiye insanları yetiştirebilecek insanları yetiştirmek, hukuk ve hukuk normlarını sadece bilen değil içselleştiren insanlar ve bu doğrultuda yaşayan bir toplum inşa etmektir. Bilimi ve liyakati benimseyen, önceleyen kadrolarıyla siyasi yönetimini kuvvetlendirmelidir.

Genç nüfusumuz, Doğu-Batı eksenindeki eşsiz jeopolitik konumumuz ve kaynaklarımız bu yolda hâlâ en büyük güvencemizdir. Ancak gerçekçi olmalıyız: Kısa, orta ve uzun vadeli katı kalkınma planlarının tavizsiz, amasız, fakatsız uygulanması gerekmektedir. Bu planlamaları yaparken ortodoks ekonomi politikalarına bağlı kalmakla beraber ülkemizin ve toplumumuzun kendine özgün ekonomik ortamına göre bu ortodoks politikaları kendi dinamiklerimize göre esnetebilmeliyiz. Bu kalkınma ve planlama süreçlerini, çoğunlukla devlet öncülüğünde ve kararlı bir toplum bilinciyle hayata geçirmeliyiz. Ancak bu uygulamalar ne yazık ki bizim ve bizden sonraki neslin omuzlarına ağır bir yük bindirecektir. On yılların birikimi olan bu yapısal enkazdan bir nesilden kısa sürede çıkmak mümkün görünmeyebilir; fakat bu acı reçeteyi bugün uygulamaya başlamazsak, kaybedilecek olan sadece yıllarımız değil, geleceğimizin ta kendisi olacaktır.

	Dış Ticaret Dengesi	Cari denge	Bütçe dengesi	Tüfe enflasyonu
2014	-84.638	-32.112	-23.369.550	8,2
2015	-62.637	-21.352	-23.525.193	8,8
2016	-52.942	-22.165	-29.931.929	8,5
2017	-74.221	-35.141	-47.779.336	11,9
2018	-53.984	-14.608	-72.812.966	20,3
2019	-29.512	15.013	-124.747.270	11,8
2020	-49.879	-30.982	-172.743.165	14,6
2021	-46.211	-6.217	-192.243.682	36,1
2022	-109.541	-46.286	-142.660.010	64,3
2023	-106.339	-41.541	-1.380.449.547	64,9
2024	-82.232	-10.415	-2.106.145.487	44,4
2025	-92.120	-25.207	-2.094.685.280	30,9

Tablo 2

Kaynak:
Prof. Dr. Yaşar Uysal

Biz mi İhtiyaçlarımızı Belirliyoruz, Yoksa Reklamlar mı?

Yazan: Can Rıza Çakıl

Bu soruyu tartışmadan önce “ihtiyaç” kavramını açmak gerekir. İnsan, doğadaki diğer canlılar gibi durağan değil, sürekli değişen ve dönüşen bir varlıktır. Dolayısıyla ortaya koyduğu kavramlar da bu değişimi takip eder. İnsanlık tarihine baktığımızda, kaçınılmaz olan bu dönüşümün ihtiyaç kavramını da sürekli yeniden şekillendirdiğini görürüz.

İnsanı en basit haliyle ele alırsak, ihtiyaçları beslenme ve barınma gibi temel unsurlara indirgemek mümkündür. Bu ihtiyaçlar, insanlık tarihinin en başından beri büyük ölçüde değişmeden kalmıştır. Ancak insan geliştikçe, yalnızca hayatta kalmakla yetinmeyip yaşamı genişletmeye başladıkça, ihtiyaç kavramı da bu genişlemeye eşlik etmiştir. Bugün kaç kişi yalnızca bir kulübede yaşayıp günde üç öğün yemekle yetinmeyi “yaşam” olarak kabul eder? Hayata dair beklentilerimiz arttıkça, ihtiyaç olarak gördüğümüz şeylerin sınırları da genişlemiştir.

Bu durum, ihtiyaç kavramını sabit bir tanım içine yerleştirmeyi zorlaştırır. Dünya değiştikçe, kavramların bizde uyandırdığı anlamlar da değişir. Bugün bir telefon çoğumuz için neredeyse vazgeçilmez bir ihtiyaç gibi görünürken, avcı-toplayıcı atalarımıza aynı soru sorulsaydı muhtemelen daha keskin bir mızrak yeterli olurdu. Bu örnek, ihtiyaçların yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda tarihsel ve toplumsal olarak da şekillendiğini gösterir.

Reklam da benzer şekilde tarihsel bir dönüşüm geçirmiştir. Antik dönemlerde daha çok bilgi verme amacıyla kullanılan reklam, zamanla farklı bir işlev kazanmıştır. Günümüzde hâlâ reklamın bir bilgilendirme aracı olduğunu söylemek mümkündür; sonuçta reklam bir veri sunar ve biz bu veriyi işleriz. Ancak reklamın yalnızca bilgi aktaran nötr bir araç olduğunu söylemek eksik kalır.

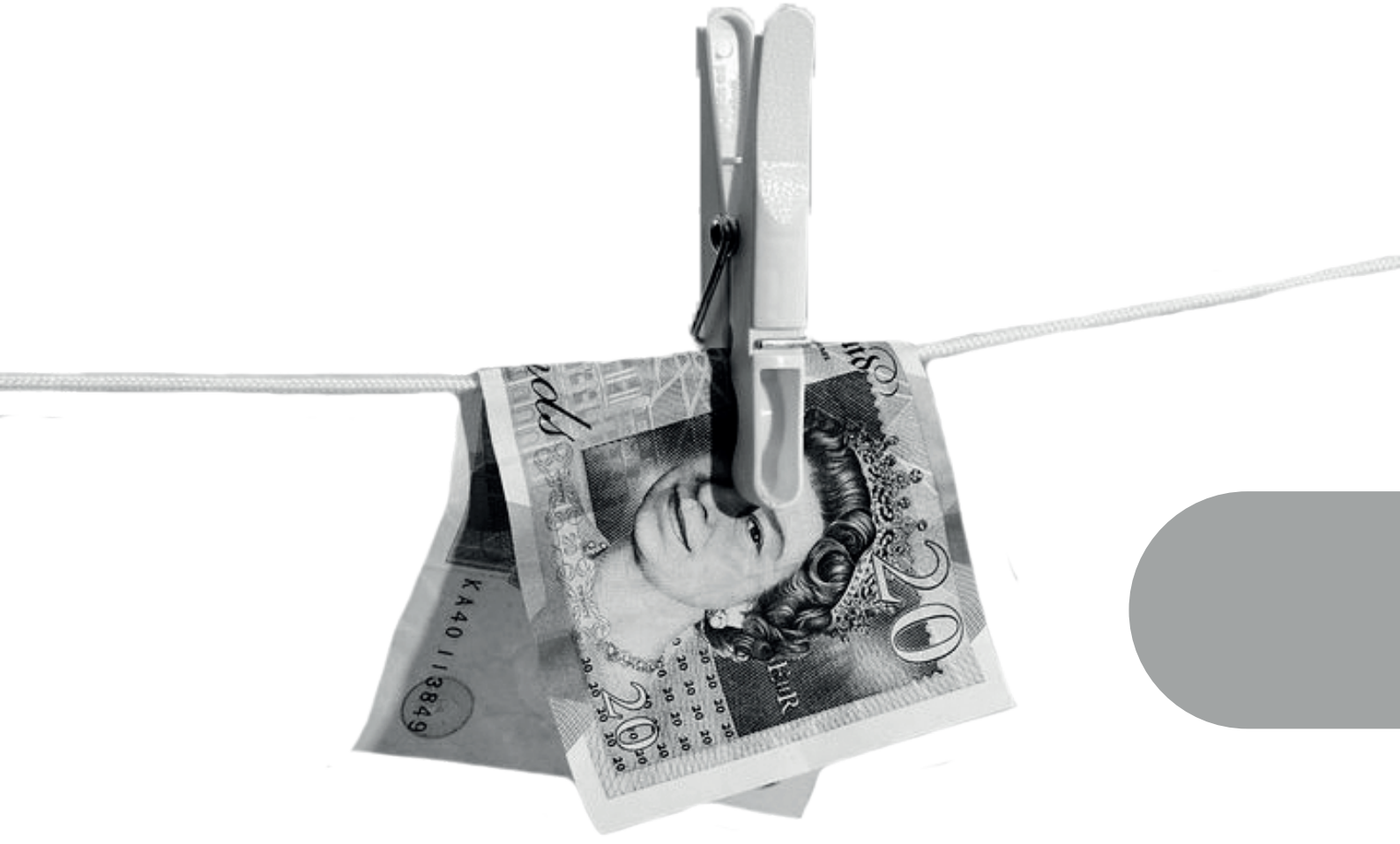
Sanayi Devrimi ile birlikte üretimin artması, reklamın işlevini köklü biçimde değiştirmiştir. Artık mesele sadece var olan talebi karşılamak değil, aynı zamanda talep yaratmaktır. Teknolojinin gelişmesi ve insan davranışına dair bilginin artmasıyla birlikte reklam stratejileri de daha karmaşık hale gelmiştir.

Reklamın bu dönüşümünde psikoloji ve sosyoloji alanındaki gelişmelerin de önemli bir rolü olmuştur. Özellikle 20. yü-

yıldan itibaren insan davranışlarını anlama çabası, reklamın yalnızca ürün tanıtımıyla sınırlı kalmamasına yol açmıştır. İnsanların karar alma süreçlerinde her zaman rasyonel hareket etmediği, duyguların ve bilinç dışı eğilimlerin önemli bir etkisi olduğu fark edildikçe, reklam stratejileri de bu doğrultuda şekillenmiştir. Bu nedenle günümüz reklamları çoğu zaman bir ihtiyacı doğrudan ifade etmek yerine, o ihtiyacı çağrıştıran imgeler, duygular ve hikâyeler üzerinden ilerler. Örneğin bir akıllı telefon reklamı, yalnızca teknik özellikleri sıralamakla yetinmez; iletişimde kalmayı, anıları kaydetmeyi ve sosyal çevreyle bağ kurmayı vurgular. Benzer şekilde bir giyim markası, yalnızca kıyafet satmak yerine belirli bir kimlik ve aidiyet duygusu inşa etmeye çalışır. Bu durum, reklamın etkisini daha dolaylı ama aynı zamanda daha güçlü hale getirir. Çünkü birey, çoğu zaman ürünü değil, o ürünle birlikte vaat edilen anlamı satın alır. Bu noktada bazı düşünürler, reklamların bireylere “sahte ihtiyaçlar” dayattığını savunur. Herbert Marcuse’un Tek Boyutlu İnsan (1964) kitabında ortaya koyduğu bu yaklaşıma göre modern kapitalist toplum, bireyleri tüketim yoluyla sisteme entegre eder. Örneğin bir otomobil, yalnızca bir ulaşım aracı olmaktan çıkar; konforun, statünün ve kimliğin bir göstergesi haline gelir. Bu durumda bireyin talebi, gerçek bir ihtiyaçtan ziyade sistem tarafından şekillendirilmiş bir arzuya dönüşebilir. Marcuse’a göre birey, bu tür ihtiyaçları çoğu zaman “sahte” olarak değil, doğrudan gerçek bir ihtiyaç olarak algılar. Ancak bu tartışmayı tek yönlü ele almak eksik olur. Klasik ve neoklasik ekonomi yaklaşımına göre firmalar, var olan talebe göre üretim yapar. Reklamlar da bu talebi yaratmaktan çok yönlendiren ve organize eden bir araç olarak görülür. Örneğin insanlar iletişim ihtiyacı duymasa, akıllı telefon reklamlarının etkili olması beklenmezdi. Benzer şekilde, statüye verilen önem olmasaydı lüks marka reklamları da karşılık bulmazdı. Bu açıdan bakıldığında reklamların, bireyde zaten var olan ancak her zaman açık biçimde fark edilmeyen arzuları görünür hale getirdiği söylenebilir. Reklam, bu arzuları hatırlatarak ve belirli ürünlerle ilişkilendirerek zaman zaman onları ihtiyaç düzeyine taşır. Yani reklam, her zaman sıfırdan bir ihtiyaç yaratmaz; çoğu zaman mevcut eğilimleri güçlendirir.

Sonuç olarak, ihtiyaçları reklamların mı belirlediği yoksa reklamların mı ihtiyaçlara göre şekillendiği sorusu tek bir cevaba indirgenemez. Bu ilişki karşılıklı bir etkileşim içinde ilerler. İhtiyaçlar reklamları, reklamlar da ihtiyaçları etkiler. Hangi görüşe daha yakın durduğumuz ise büyük ölçüde meseleye nereden baktığımıza bağlıdır.

Ancak belki de asıl mesele bu soruya kesin bir cevap bulmak değildir. Asıl mesele, bize sunulan ihtiyaçların ne kadarının gerçekten bize ait olduğunu sorgulayabilmektir. Bu sorgulama, bireyin kendi ihtiyaçlarını ve tercihlerini daha bilinçli değerlendirmesine imkân tanır.

kapsül

Yazan: Betül Işık / Yiğit Doğanay

Enflasyon Yanılgısı: Enflasyon Düşerse Fiyatlar da Düşer mi?

Toplum genelinde enflasyon düşüşü fiyat düşüşü olarak yorumlanabilir ama gerçekte pek öyle işlemiyor. Enflasyon bize fiyatların kendisini değil, ne kadar arttığını gösterir. Olası bir enflasyon düşüşünde fiyatlar düşmez sadece zamlanma hızı yavaşlar.

Ekonomik Büyüme: Hepimiz Büyüyor muyuz?

Ekonomi büyüyor denildiğinde kulağa çok iyi geliyor fakat bu büyümenin herkese eşit yansıdığı anlamına gelmez. Bir kısım bu büyümeden ciddi bir pay alırken, diğer kısım ise için günlük hayatta neredeyse hiçbir şey değişmez. Rakamlar büyürken hissiyatın aynı kalmasının sebebi de tam olarak bu.

Faiz Düşerse Hayat Kolaylaşır mı?

Faizlerin düşmesi genelde iyi bir haber gibi sunulur bunun sebebi kredi çekmenin daha kolay, ve insanların daha fazla harcama yapabilmesidir. İşin diğer tarafında ise bu durum herkes için bu kadar iyi değildir çünkü gelir dağılımı değişmediği sürece bir kısım insan bu fırsatları daha fazla kullanırken bazıları için pek bir şey değişmez.

Maliye Politikasında Gecikme: Karar Alındı Ama Etki Yok?

Para politikasına (Merkez Bankası kararları) göre maliye politikası daha hantaldır. Bir vergi indirimi veya kamu yatırımı kararı meclisten geçene, bütçeye konana ve uygulanana kadar aylar hatta yıllar geçebilir. Bu yüzden maliye politikası, ani krizlere müdahalede “geç kalan bir dev” gibidir.

Bütçe Açığı: Devletin Cebi Neden Delinir?

Bütçe açığı sadece “gelirden fazla harcamak” değildir. Devlet, ekonomik durgunluk dönemlerinde bilerek harcamalarını artırıp açık verebilir. Önemli olan bu açığı nasıl finanse edileceğidir; vergilerle mi, borçlanmayla mı yoksa para basarak mı? Eğer sadece tüketim için borçlanılıyorsa, bu gelecekteki nesillerin refahından çalmak demektir.

Yatırımda Sigara Molası

Yazan: Berkin İşbilmez

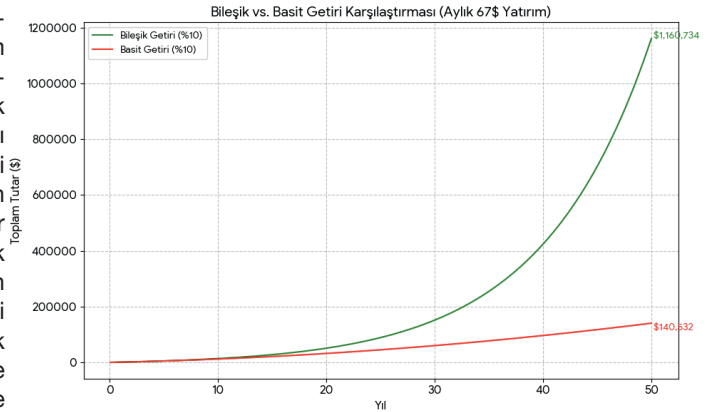
Albert Einstein bileşik getiriye dünyanın sekizinci harikası olarak tanımlamış ve “Anlayan kazanır, anlamayan bedelini öder” demiş. 20’li yaşlarındaki üniversite okuyan gençler olarak biz bu harikanın neresindeyiz? Bileşik getirinin sırrını formüllerle değil, her gün karşımıza çıkan sıradan bir alışkanlık üzerinden inceleyelim: Sigara Molası...

Bir sigara paketine ödediğimiz para sadece o anki tüketimimize bedel değildir; asıl bedel, o paranın zaman içinde çoğalarak yaratabileceği servetten ve sağlığımızdan vazgeçmiş olmamızdır. Varsayalım ki 20 yaşındasınız, sağlığını seçip sigara içme alışkanlığını bıraktınız. Bir paket sigara ayıracağınız aylık yaklaşık 3.000 türk lirasını (bu yazıyı yazdığım günkü kurla 67 dolar), her ay istikrarlı bir şekilde ve yatırımınıza dokunmadan yıllık %10 getiren bir endeks fonuna yatırdınız. İşte bileşik getiri mekanizması burada devreye

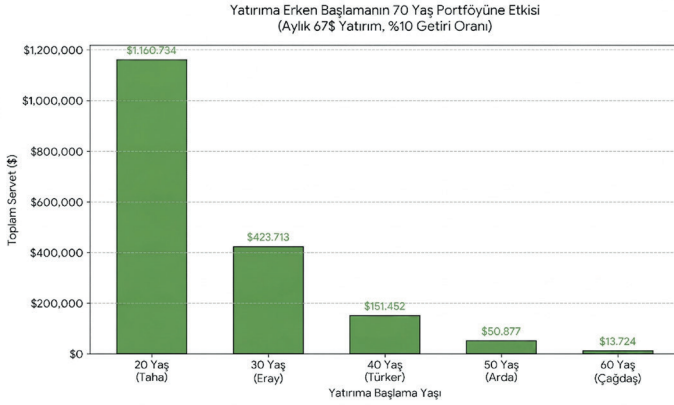
giriyor. Bu sistemde yatırımınızdan elde ettiğiniz %10 ‘luk getiri, dönem sonunda cebinize girmek yerine doğrudan anaparanıza eklenir. Yani bir sonraki yıl sadece yatırdığımız paralar değil, kazandığınız paranın da kazancı sizin için çalışır. İlk başlarda bu büyüme çok yavaştır ancak zaman geçtikçe eğri dikleşmeye başlar. Her ay istikrarlı şekilde sıfırdan başlayarak yaptığınız 67 dolarlık yatırımlar, bileşik getiri sayesinde siz 70 yaşına geldiğinizde 1 milyon 160 bin dolarlık bir servete dönüşür. Hem de sağlıklı ciğerlerle...

Büyüyen Kartopu

Bileşik getirinin gücünden faydalanmanın temel şartı yatırımlarımıza dokunmadan ve sabırla uzun yıllar boyunca yatırım yapmaya devam etmektir. Bahsettiğim bu temelleri somutlaştırmak için ayda 67 dolarlık sigara masrafını; 50 yıllık vadede, yıllık %10 getiri oranıyla yatırıma ayırmayı iki farklı senaryo üzerinden inceleyelim. Birinci senaryoda basit faizi ele alalım. Bu sistemin temeli, dönem sonunda elde edilen getiriyi sistemden çıkarmaya dayanır. Sıfırdan başlayıp her ay eklediğimiz 67 dolarlık yatırımların getirisini aylık olarak sistemden çıkarıp kenara koyarsak; 50 yılın sonunda 40 bin dolar anapara yatırımı ve 100 bin dolar da faiz getirisi, yani toplamda 140 bin dolar elde ederiz. İkinci senaryoda bileşik faizi ele alalım. Bu sistemin temeli ise dönem sonunda elde edilen getiriyi sistemde tutmak, yani getirinin de getiri elde etmesini sağlamaktır. Sıfırdan başlayıp her ay eklediğimiz 67 dolarları sistemde sabırla 50 yıl boyunca yıllık %10 getiriyle bileşiklendirebilirsek, 50 yılın sonunda 1 milyon 160 bin dolar elde edebiliriz. İncelediğimiz iki senaryo arasındaki yaklaşık 1 milyonluk dolarlık fark; bileşik getirinin gücünün, yatırımda sabrın ve parayı sistemde tutmanın göstergesidir.

Zamanın Acımasız Faturası

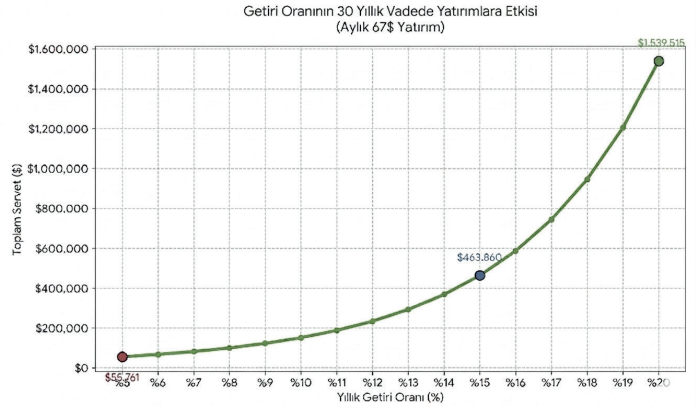

Bileşik getirinin nasıl çalıştığını anladık. Peki bileşik getiri zamanın geç kalanlara acımasız olduğunu biliyor musunuz? Üniversite kampüsünden 5 farklı arkadaşın aynı sigara masrafını (aylık 67 dolar), aynı %10 getiriyle ancak farklı yaşlarda yatırıma dönüştürme hikayesine bakalım. Sadece 70 yaşına geldiklerinde banka hesaplarında yazacak olan nihai rakama odaklanıyoruz. Taha henüz 20 yaşındayken sigara paketini çöpe atıp yatırıma başladığı için 70 yaşında 1 milyon 160 bin dolarlık bir servet elde ediyor. Eray ise mezun olup iş bulabildikten sonra sigarayı içmeyi bırakıyor ve yatırıma 30 yaşında başlıyor. Eray tam 40 yıl boyunca istikrarlı bir şekilde yatırım yapsa da ulaştığı rakam 423 bin dolar. Sadece 10 yıllık bir erteleme bedeli ise 737 bin dolar. "Kırkımdan sonra sağlığıma dikkat ederim" diyen 40 yaşındaki Türker bu yolculukta 151 bin dolara ulaşıyor. 50 yaşında sigarayı bırakıp yatırıma başlayan Arda ise 50 bin dolarda kalıyor. 60 yaşında başlayan Çağdaş, 10 yıl yatırım yapabiliyor ve 10 yıllık çabasına rağmen 70 yaşında sadece 13 bin dolara ulaşabiliyor.

Getiri Oranı ve Fırsatlar

Bileşik getiri zamanın gücünü öğrendiğimize göre, geriye sermayemizi hangi yatırım aracında ve hangi getiri oranıyla değerlendireceğimiz kalıyor. Aylık 67 dolarlık sigara masrafını 20 yaşından başlayarak, bu sefer 70 yaşını beklemek yerine 50 yaşına kadar, yani 30 yıllık bir vade boyunca 3 farklı senaryoda yatırıma dönüştürelim. Birinci senaryoda piyasaların riskli yapısından kaçınan yatırımcının, yıllık %5 getiri sağlayan tahvile sıfırdan başlayıp 30 yıl boyunca her ay 67 dolarlık yatırım yapması sonucunda 56 bin dolar elde edecektir. Bu noktada sormamız gereken soru bu güvenli liman tercihin fırsat maliyeti nedir?

İkinci senaryoda yatırımcı, biraz daha riskli olan endeks fonu üzerinden yıllık %15 getiri elde etseydi; sıfırdan başlayıp 30 yıl boyunca her ay yaptığı 67 dolarlık yatırımlar 463 bin dolara ulaşır. Üçüncü senaryoda ise yatırımcı, doğru stratejilerle seçtiği yüksek riskli hisse senetlerinden oluşan bir portföyden yıllık %20 gibi yüksek bir getiri oranı yakalayabilseydi; sıfırdan başlayıp 30 yıl boyunca her ay yaptığı 67 dolarlık yatırımları ona 1 milyon 539 bin dolar kazandıracaktı. Neticede en büyük risk, hiç risk almamaktır. 30 yıl gibi uzun vadelerde risk almayıp düşük getirili güvenli limanlara yatırım yapmanın fırsat maliyeti; tahvil ve hisse yatırımı arasındaki fark gibi, milyon dolarlık devasa bir servettir. Bileşik getiri vade ne kadar önemliyse, o vadedeki yıllık getiri oranımız da o kadar kritiktir.

Sonuç olarak, her ay harcadığımız küçük miktarları, erken yaşta yatırıma yönlendirip tutarlı bir getiri oranıyla birleştirdiğimizde, yıllar içinde milyon dolarlık bir servet yaratabiliriz. Zamanın erken başlayanları ödüllendirip geç kalanları cezalandıran yapısını iyice anlayıp ilk adımı hemen bugün atmamız. Ancak unutmamalıyız ki serveti inşa eden asıl güç; yatırıma yıllar boyunca hiç dokunmadan, sabırla bekleyebilme iradesidir. Öte yandan, farklı yatırım araçları arasındaki getiri oranlarının uzun vadede nasıl devasa fırsat maliyetleri yaratabileceği gerçeğini de göz ardı etmemeliyiz. Özetle, yatırım vadesi ve getiri oranı kavramlarına odaklanarak bileşik getiriyi kendi lehimize çalışan bir sisteme dönüştürebiliriz.

Yasal Uyarı ve Yazarın Notu

Bu yazıdaki hesaplamalar, bileşik getirinin mantığını sade bir şekilde aktarabilmek ve finansal farkındalık yaratmak amacıyla kurgulanmıştır; kesinlikle yatırım tavsiyesi içermez. Konunun anlaşılabilirliğini artırmak için enflasyon, vergiler ve piyasa dalgalanmaları hesaba katılmamıştır; getiriler sabit varsayılmıştır. Gerçek dünyada uzun vadeli yatırım planları yaparken, her zaman reel getiri oranları göz önünde bulundurulmalıdır.

Okullarda Şiddetin Zil Sesleri

Yazan: Tuana Alvanoğlu

3 Mart 2026

Türkiye'yi derinden sarsan elim bir hadise başımıza geldi. Değerli biyoloji öğretmenimiz Fatma Nur Çelik'in 17 yaşındaki öğrencisi tarafından kasten bıçaklanarak öldürülmesi hadisesi. Bu hadise, 7'den 70'e Türkiye'deki her kesimi ilgilendiren sistemin önemli bir açığını bize çok acı bir şekilde gösterdi. Gözaltına alınan şüpheli, 17 yaşındaki 11. sınıf öğrencisi F.S.B., tutuklanması talebiyle nöbetçi sulh ceza hakimliğine sevk edildikten sonra 3 Mart'ta "görevi başındaki memuru kasten öldürmek" ve "kasten yaralama" suçlarından tutuklandı. Hukuken her şey olması gerektiği gibi olurken, olayın arka yüzündeki ihmaller gün yüzüne çıktı. Tutuklanan öğrenci F.S.B.'nin psikiyatrik tedavi altında olduğu, velisinin isteğiyle tedavi gördüğü hastaneden çıkarıldığı iddia ediliyor. Zanlının psikolojik problemleri göz ardı edilerek sağlıklı bir bireymiş gibi, en çok korumamız gereken gelecek nesillerimizi yetiştiren eğitim kurumlarımızda eğitim hayatına rahatlıkla devam etmesi asla göz ardı edebileceğimiz bir durum

değildir. Bu durumun devamı gelmeyeceği varsayıldı ki yetkililerden gelen tek düzenleme Millî Eğitim Bakanlığından geldi. 5 Mart'ta Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Fatma Nur Çelik'in hatırası için görev yaptığı okul olan İstanbul Taşdelen Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin yeni isminin verileceği açıklandı. İsim, "İstanbul Çekmeköy Fatma Nur Çelik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" olarak değiştirilmesi oldu. Ne yazık ki durum düşünüldüğü gibi devam etmedi...

14 Nisan 2026

Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı basın açıklamasında belirtildiği gibi, toplumun tüm kesimlerini derinden üzen bir hadise gerçekleşti. Şanlıurfa'da 2007 doğumlu Ö.K.'nin eski eğitim gördüğü yer olduğu bilinen okuluna pompalı silahla saldırıda bulunması. Öğrenci, öğretmen, polis memuru, kantinci olmak üzere 16 kişinin yaralanması olayı. Olay yerinde saldırıda yaralanan Ö.F.S. isimli bir öğrenci, basına olayın teneffüsün bitmesine yakın bir zamanda gerçekleştiğini söyledi. Saldırganın birden sınıfa

girdiği ve tetiği çektiğini söyleyen öğrenci, "Dört beş kere sıkmaya başladı. İki kişi vurulmuştu, sonra yan sınıfa gitti. Önce kendimizi yere atmıştık, sonra iki kişi pencereden atladık. Bize hiçbir şey söylemedi, içeri girip direkt sıkmaya başladı." dedi.

743 öğrencinin olduğu bilinen eğitim kurumunun "okulun riskli kapsamda olmadığı", bu sebeple sabit polis görevlendirilmediği de yetkililer tarafından açıklandı. Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Şanlıurfa'daki lise saldırısında ihmali ve kusuru olanlardan hesap sorulacak." dedi. Sonrasında ekledi: "Dokuz yaralının tedavisi devam ediyor." Saldırıyı gerçekleştiren Ö.K.'nin, saldırıyı yaptıktan sonra kendi hayatına son verdiği biliniyor. Millî Eğitim Bakanlığının basın açıklamasında, "Elim olaydan etkilenen öğrenci, öğretmen ve velilerimiz için psikososyal destek ekiplerimiz derhal sahaya inmiş olup rehabilitasyon faaliyetlerine de başlanmıştır." yer aldı. Söz konusu olay nedeniyle okulda eğitim öğretime 4 gün ara verildi.

Çocuklar her türlü ihmal ve istismardan korunmalı, onlar her koşulda yetişkinlerden daha özel ele alınmalıdır.

Mustafa Kemal ATATÜRK

15 Nisan 2026

Daha insanlarımız Siverek'teki olayı sindirememişken, Kahramanmaraş'ın ünlü ağıtındaki gibi Maraş'tan bir haber geldi... İçişleri Bakanı açıkladı. İçişleri Bakanı Çiftçi, Kahramanmaraş'ta Ayser Çalık Ortaokulu'ndaki silahlı saldırı sonucu 9'u öğrenci, biri öğretmen olmak üzere 10 kişinin hayatını kaybettiğini, kentte eğitim öğretime 2 gün ara verildiğini belirtti. 8. sınıfta okuyan öğrencinin okulu çantasında 5 silah ve 7 şarjör ile bastığı öğrenildi. Peki, bu öğrenci 5 silaha ve 7 şarjöre nasıl erişti? Olay ile ilgili olarak ailesi gözaltına alınan zanlının babasının eski emniyet çalışanı olduğu öğrenildi. Nasıl bir ihmal, nasıl bir göz yumma? Bu ihmalin sonucu olarak 9 pırlanta gibi henüz çocuk olan öğrenci, 1 tane öğrencilerini koruma pahasına canından olan öğretmenimiz hayatını kaybetti. Zanlının öğretmenlerinin, öğrencinin psikolojik durumu konusunda ebeveynlerini uyardığı belirtilmekle birlikte; zanlının 2014'te ABD California'daki Isla Vista bölgesinde bir üniversite yerleşkesine

ve çevresine saldırı düzenleyerek altı kişiyi öldüren, sonra da kendi hayatına son veren Elliot Rodger'a özendiği, fotoğrafını sosyal medya platformlarında profil fotoğrafı yaptığı görüldü. Gözaltına alınan zanlının babası, çocuğunun silah düşkünlüğü hakkında, "Kendime ait silah ile atış yaptım. Oğluma da birkaç el atış yaptırdım, oğluma karşıdaki hedefi gösterdim, silahın rastgele kullanılmayacağını hedef alınarak atış yapılacağını söyledim. Ben de oğlum atış yaparken birkaç fotoğraf ve videosunu çektim. Bundaki kastım hatıra olarak kalmasıydı ve hevesini köreltmekti, fotoğrafları daha sonra WhatsApp üzerinden oğlum İsa'ya gönderdim." dedi. Edindiğimiz veriler böyle, peki bu olayın suçlusu kim? 8. sınıfta okuyan, psikolojik olarak iyi olmayan zanlı mı? Çocuklarının psikolojik sorunlarını kabul etmeyen ailesi mi? Bu olayın bir suçlusu olmalı... Ve bu çarpıcı, bizi iliklerimize kadar sarsan olayların bütün kaynağının ihmal olduğunu gösterdi bize. Öğrencilerin güvenliğinin olmaması, ebeveynlerin bu durumda tek çare olarak öğrencileri belli bir süre okula göndermemesi, hastanelerde yatan onlarca

çocuk, morgun önünde henüz ortaokula giden çocuklarını bekleyen ebeveynlerin acı hâli ve sabunlu su ile temizlenmeye çalışılan okullar... Şu an olan olaylar gösterdi ki biz, nesillerimizin yegâne kaynağı öğrencilerimizi bile koruyamıyoruz. Bu yazıyı yazan bir üniversite öğrencisi olarak kendimi; çocuklarını morgun önünde bekleyen acı içinde olan ebeveynlerin yerine, öğretmen eşlerinin işten gelmesini bekleyenlerin yerine, gayet sağlıklı olan çocuklarını yarın nasıl okula göndereceğini düşünen anne babaların yerine koydum defalarca ve sonunda uyuyamadım. Benim uyuyamamam hiçbir işe yaramadı belki ama uyumayıp bu olayların hiçbirinin yaşanmamasını sağlayacak olan insanlar var. Umarım bu insanlar uykusuz kalırlar ve tek temennim biz bir daha bu acıyı hiç yaşamayız.

Vatani korumak, çocukları korumak ile başlar.

”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Neden Toplum Olamadık?

Prof.Dr Yaşar Uysal ile Tuana
Alvanoğlu'nun Röportajı

Öncelikle davetimizi kabul edip sorularımıza cevap verdiğiniz için şimdiden çok teşekkür ederim. Bir öğrenciniz olarak sizinle röportaj yapmak benim için ve dergimiz için çok büyük bir onur. Fikirlerinizi merak ettiğimiz konu neden toplum olmadık?

İnsanlığın ortaya çıkışından bugüne kadar geçirdiği aşamaları dikkate aldığımızda, sınırlı sayıda insanın bir arada yaşadığı bir yapıdan, milyonlarca insanın aynı şehirde yaşadığı bir döneme geldiğimizi görüyoruz. Bir insan toplum içinde var olabiliyor ve diğer insanlarla bir arada yaşamak durumunda kalıyor. Bu nedenle de diğer insanlarla bir arada yaşayabilmenin koşullarının oluşması gerekiyor. Diğer insanlarla bir arada olabilmek, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürebilmek için herkesin biraz kendinden taviz vermesi diğer insanların beklentilerinin karşılanmasına da destek olması gerekiyor. Sadece “ben” değil “biz” de diyebilmeli insan. Eğer bunu yapabilirsek o zaman bireylerin taleplerinden ve ihtiyaçlarından daha ötesine ulaşıyoruz. Örneğin huzurlu ve mutlu bir toplum olmak, bir arada barış içerisinde kavga etmeden yaşayabilmenin bazı koşulları vardır. Bunları sağlayabildiğin ölçüde kabilelerden, topluluktan çıkıp toplum haline geliyorsun. Bu geçişler gelişmenin, kalabalıklaşmanın, yakınlaşmanın ve tabii bir zorunlulukların sonucu. Dolayısıyla toplum bir arada olan insanların bugün itibarıyla geldiği en ileri düzeyi tanımlıyor. Bu gelişmenin temel gerekçesi de artan iş bölümü. İş bölümü insanların birbirine olan ihtiyacı doğuruyor. İş bölümü derinleştikçe de toplum olmanın gereklilikleri çoğalıyor, derinleşiyor.

Bu en ileri düzeyin yani toplumun özellikleri nelerdir? Ortak ideallerinin olması gerekiyor. Ortak idealler neler? Yarına ilişkin beklentilerde yani ortak gelecek hayallerinde ortaklık, daha adil, daha huzurlu, daha u-mutlu, daha güven içinde bir sosyal iklimle sahip olmak. Örneğin bir toplum olarak ülke bütününe ele alırsak; ülkenin maddi ve kurumsal koşullarının daha iyi hale gelmesinin gerçekleştirilmesinde işbirliği yapabilmek, temel ihtiyaçların asgari düzeyde karşılanmasının sağlanması, güçlü bir şekilde bir arada yaşama isteğinin bulunması, ülkenin doğasının/çevresinin korunmasında duyarlılık gösterilmesi, gelir ve servet bölüşümünde adaletin sağlanmasına katkı verilmesi, özgürlük, adalet, demokrasi standartlarının geliştirilmesi için gerekli işbirliğinin ve fedakarlıkların yapılabilmesi... Bunlar sağlıklı bir toplum olabilmeyin bazı gereklilikleri. Bu boyutlardaki ortak payda; hem bir (birey) hem de bir arada (biz) olabilmeyi başarmak. Nazım Hikmet'e referans verelim; Toplum “bir ağaç gibi tek ve hür, bir orman gibi kardeşçesine” yaşayabilen insanların başardığı bir ortam/iklim. Peki biz toplum olduk mu? Ne yazık ki olmadık. Neden olmadık? Şimdi, bir apartmanı düşünelim. Apartmanda bile insanlar; yok gürültü yapıyor, yok geç geliyor, yok erken gidiyor diye şikayet ederek veya ortak karar/harcama konularındaki anlaşmazlıklara bağlı olarak ciddi sorunlar/tartışmalar yaşıyor. Neden? Çünkü eğer ben bir apartmanda yaşıyorsam ve apartmanda sadece ben varmışım gibi yaşıyorsam o zaman bir topluluğun bir parçası değilim. Bu

ülkede çok kısa sürede çok hızlı bir göç süreci yaşandı. Köylerden kentlere göç sonunda kentleştik ama kentileşemedik ve kentin gerektirdiği niteliklere sahip bir toplum da olmadık. Tabii bunun değişik gerekçeleri de var. Toplum olabilmek için farklılıkları zenginlik, ortak paydaları da huzurun kaynağı haline getirmek gerekiyor. Türkiye’de çok kaşınan fay hatları var. Ne bu kaşınan hatlar? Mezhep boyutunda, ırk boyutunda, coğrafya boyutunda, ideolojik boyuttaki fay hatları kaşınıyor ve bunlar normal koşullarda gelişmiş bir toplumda sanatiyle, kültürüyle, folklarıyla bir zenginlik kaynağı oluşturan bir olgu iken bizim ülkemizde maalesef ayrıştırma kaynağı oluyor. İnsanlarla bir araya geldiğimizde hemen ne soruyorsunuz? Kimlensin? Neredensin? Neden soruyoruz bunu? Onunla bir bağ kurmak için ama o baği insaniyet temelinde değil, insanların doğuştan sahip olduğu bir takım özellikler temelinde kurmaya çalışıyoruz. Bunu yapıyorsak zaten henüz birey de toplum da olmadık demektir. Biz maalesef bir topluluğuz. O nedenle toplumsal sorunlarımızı çözemiyoruz. Bu ülkede de çözülmüş toplumsal bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Olası tüm sorunları adeta eşanlı olarak yaşıyoruz.

Peki hocam sizce bizim kırılma noktamız neydi? Yani biz bir toplumduk. Biz birdik. Ondan sonra yavaş yavaş bencilleştik. Bencilleşmeyi kötü anlamda değil pozitif anlamda kullanıyorum aslında. Peki biz hangi olaydan sonra en çok zedelendik?

Şimdi bunun iki boyutu var: Bir sistemsel/düzensel boyutu bir de toplumsal bize özgü boyutu var. Bu içinde bulunduğu ve Doğu Blokunun 1989’da yıkılmasından sonra hakim konuma gelen kapitalist düzen ve onun sistemi olan piyasa ekonomisinin bireyselliği, bireyciliği ön plana çıkaran bir anlayışı var. Çünkü orada temel, sistemin temel yakıtı tüketim olduğu için tüketim alanının genişlemesi gerekiyor. Tüketim alanının genişlemesi için de olabildiğince en küçük birimler olarak yaşamamız gerekiyor. Şimdi ataeril bir aileyi düşünün. Dede var, baba var, çocuklar var. Hepsi bir arada yaşıyor. Bir tane televizyon, bir tane buzdolabı, bir tane çamaşır makinesi belki herkese yetecek. Ama onlar ne kadar çok bölünürse o zaman talep de o kadar fazla artacak ve sistemin yakıtı olan tüketimde de çok ciddi bir artış yaşanacak. Dolayısıyla böyle bir yapının ortaya çıkmasında kapitalist düzenin etkileri var. Bizim özelimize geldiğimizde de bizde de maalesef sosyolojik dinamiklerden çok, siyasi dinamiklerin toplum olmamızı engellediğini düşünüyorum. Çünkü siyasetçiler; akılla inancın yerini ayırtmamış bir toplumda maalesef farklılaşmayı, ayrışmayı körükleyen, ondan beslenen bir yapı oluşturdu. Şöyle düşünün; Tarih boyunca yöneticiler iki şeyi çok kullanmışlardır. Birisi cehalet, diğeri de inançlardır. Bunların ikisi de ya iktidara gelmek için ya da iktidarı korumak için kullanılan temel araçlar olmuşlardır. İnsanlığın geldiği nokta itibarıyla, geline 21. yüzyıl itibarıyla hala akıl ve bilimin yeriyile inancın yerini ayırtıramamış bir toplum varsa, o zaman inanç konusu siyasete malzeme oluyor. Cehalet konusu siyasete malzeme oluyor. Şuraya getirmek istiyorum konuyu; kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap verme gereğinin yanında bizim siyasetçilerimizin siyaset yapma biçimleri de ne yazık ki toplumun bir araya gelmesine, ortak ideallerin peşinden koşmasına hizmet etmiyor. Siyasetçiler, ideolojik olmanın yanında mezhepsel, ırksal, hatta coğrafi ayrışmaları bile körükleyebiliyor ve siyasetin toplum olmaktan değil, parçalanmış olmaktan beslendiği bir yapıyla kapitalizmin taleplerinin birleşimi sonucunda biz bu noktaya geliyoruz.

Peki sizce modernleşme,dijitalleşme bizim bağlarımızı güçlendirdi mi? Ya da dijitalleşme toplumun yapısını değiştirdi mi?

Bu sosyal medyayla ilgili çok kafa yorduktan sonra şuraya geldim; bu dijitalleşme ve sosyal medya yakınları uzak, uzakları yakın etti. Ve bence kandırma ve kandırılma zeminini genişletti. Ne demek istiyorum? Şimdi eğer beraber aynı mekanda, aynı coğrafyada, aynı şehirde, mahallede, apartmanda yaşıyorsanız o insanlarla olan diyalogunuzda yanlış şeyler yapmanız ya da yanlış şeyler söyleme ihtimaliniz az. Ama sosyal medya üzerine ilişki kurup insanlar tanırıyorsanız o zaman orada kendinizi olduğunuz gibi değil, olmak istediğiniz gibi yansıtabiliyorsunuz. Siz hiç bir sosyal medyaya; sabah yeni kalkmış gözleri şişmiş halde bir fotoğrafını koyan gördünüz mü? Niye Photoshop programları çok fazla kullanılıyor? Ya da evde peynir ekmek, zeytin ekmek yerken bir fotoğraf gördünüz mü? Orada insanlar hayal ettikleri ya da yaşamak istedikleri bir kişiyi yansıtabiliyorlar. Bütün araçlar için şöyle bir genelleme yapabilirsiniz. Toplum olabilmenin ön koşullarından biri de insanların birbirine güvenmesidir. İnsanların olduğundan farklı görüldüğü/davrandığı bir alan olan sosyal medyanın etkisi arttıkça, buralardaki yanlışlıklar görüldükçe insanların birbirine güveni de sarsılıyor sanki. Maalesef bizim yapımız itibarıyla, bulunduğumuz toplumsal gelişme aşaması itibarıyla dijitalleşmeyi de bize benzettik. Çok iyi kullanabildiğimizi düşünmüyorum. Toplum olmak bağlamında nasıl bir etki yaptı? Şimdi onu da bir taraftan düşünüyorum. Sanki aynı ortamda yaşayan insanlarda bireyselleşmeyi körükledi. Düşünün siz şimdi evinizde, odanıza çekiliyorsunuz, telefonla sizden çok uzaktaki insanlarla diyalog kurabiliyorsunuz ama kendi ailenizle diyalog kuramıyorsunuz. Ya da bayramlarda dede, baba, torunlar bir araya geliyor, herkes toplanıyor ama herkesin elinde telefon, herkes nasılsın, daha daha ne vardan sonraki aşamada herkes dönüp kendi telefonuyla ilgileniyor. Böylesi bir sürecin toplumsallaşmayı, topluluktan topluma geçişi zorlaştırdığını söylemek mümkün. Ancak, şunu da ifade etmeliyim, bir şeyi doğrusu tam oturtamadım; yani uzaktakilerle temas kurabilmek konusu toplumsallaşma açısından ne anlama geliyor? Onu netleştiremedim. Şöyle, yıllar önce ben bu sosyal medyanın insanları yakınları uzak, uzaklara yakın ettiğini söylediğimde, derste arkadaşlarınıza sordum; bu konuda siz ne düşünüyorsunuz? Bu konuda genelde zararlarından bahsedildikten sonra bir arkadaşınız dedi ki, "ben motosiklet kullanıcısıyım, faydalı olduğumda düşünüyorum, mesela bizim bir arkadaşımız ciddi bir kaza geçirdi motosiklet ile, motosiklet grubundaki herkes sosyal medya aracılığıyla bir araya geldi. Ciddi bir ameliyat gerekiyordu, ciddi bir para gerekiyordu, biz onu toplayıp ameliyatını yaptırabildik" dedi. Şimdi bugün de bakıyorum işte bu SMA hastaları için yardımlar toplanıyor vs. sanki orada o anlamda biraz birbirine yaklaşıyor ama dediğim gibi dibindekinden uzaklaştırıyor. Diyalektik bir süreç var bakalım hangisi kazanacak?

Tarihsel sürece baktığımızda üniversiteler yalnızca bilgi üreten kurumlar değil. Aynı zamanda toplumsal bilinç, ortak değerler, inşa eden yapılar olarak görülüyor. Günümüzde üniversitelerin toplum olma bilincinin güçlenmesindeki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce üniversiteler bu anlamda işlemini ne ölçüyle eline getiriyor? Getirebiliyor mu hocam?

Ülkemiz özelinde konuşmak gerekirse, üniversitelerin hem asli işlevlerinden hem de toplumsal işlevlerinden büyük ölçüde uzaklaştığını düşünüyorum.

Şöyle ki; üniversiteler bir taraftan yüksek liselere dönüştü. Yani, size de sordum derslerde hatırlayacaksınız, üniversitede geçen süre içerisinde lisede yaptığınızdan farklı bir şey yaptınız mı? Diye. Yaptım diyen olmadı. Kütüphaneye gitmek, öğrenci kulüplerine gitmek, kendini geliştirmek için farklı aktivitelere katılmak, toplumsal fayda yaratmak konularında çaba çok fazla yok. Bu anlamda bence üniversitelere yüklenen anlam da değişti, yönetsel boyutta. Üniversiteler; gençlerin en deli-kanlı çağlarının geçirildiği, işsizliğin ötelenildiği ve farklılıkların güçlendirildiği, geliştirildiği değil de toplumun homojenleşmesine hizmet eden dolayısıyla da toplum olaktan uzaklaştıran bir yere dönüştü gibi geliyor bana. Toplum olmak, aynı olmayı değil, farklılıkları koruyarak bir arada yaşayabilmeyi ifade ediyor. Dolayısıyla toplumsal işlevlerini bu anlamda yeterince yerine getirmediklerini düşünüyorum. Sanırım üniversiteler, üniversiteye gelen öğrencileri bir birey yapmak, toplumun bir parçası ama toplumla beraber bir parçası olarak görmesini sağlamaktan uzaklaştı gibi. Ancak kapitalist düzenle uyumlu, kolay yönetilebilir bir toplum oluşturmak açısından işlevlerini oldukça iyi bir şekilde yerine getirdiğini düşünüyorum.

Sizin iktisatçı kimliğinizle yanıtlayacağınız bir soru sormak istiyorum. Ülkemizde ekonomik eşitsizlikler var bizlere açıklıyor ve anlatıyorsunuz. Sizce ekonomik eşitsizlikler toplum olma sürecini değiştiriyor mu?

Kesinlikle. Yani şöyle bir süreç var, derslerimizde de hep anlatmaya çalıştık değil mi? Toplumda dört boyut var; ekonomik, sosyal, politik ve kültürel boyutlar. Eğer bir ülkede/ekonomide gelir adil paylaşılmıyorsa, ben gelir paylaşımının adil olduğu durumu ekonomik demokrasi olarak tanımlıyorum, çağdaş/katılımcı demokrasi de olamaz. Yani, ekonomik demokrasi yoksa siyaseten demokrasi olamaz. Ne demek bu? Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki milletvekillerinin geldikleri mesleklere, gelir gruplarına bir bakalım. Sizce Türkiye koşullarında küçük bir çiftçinin, küçük bir esnafın bir işçinin, bir memurun milletvekili olabilme ihtimali var mı? Daha aday adayı olabilmek için bile partilere ciddi bir tutarda para yatırmanız gerekiyor. Aday adayı olabilmeniz için dolayısıyla parlamentoya gidebilmek için belli bir ekonomik güç gerekiyor. Ama toplumun çok büyük bir kısmı ekonomik açıdan alt gelir grubunda, orta gelir grubunda. Dolayısıyla onlar gidemiyor Meclise. Buradan konuyu şuraya bağlamak istiyorum. Gelirin adil paylaşılmadığı bir ülkede, dolayısıyla ekonomik demokrasinin olmadığı bir ülkede, temsilde adalet olabilir mi? Temsilde adalet olamazsa, yani mecliste tüm toplum kesimlerini temsil eden insanlar olamazsa, oradan çıkacak kararlar adil olabilir mi? Dolayısıyla gelir paylaşımındaki adaletsizlik, temsilde adaletsizliği, temsilde adaletsizlik de parlamentodan çıkan kararların adaletsizliğinin desteklemesi sonucunu doğuruyor. Şöyle netleştireyim; mesele kanunlar karşısında eşit olmak değildir. Mesele kanunların yapılması sürecinde eşit olmaktır. Eğer kanunların yapılması sürecinde toplumun tüm kesimleri temsil edilmiyorsa, temsil edenlerin aleyhine bir yasa çıkaramazsınız orada. Mesela Atatürk'ün en çok isteyip de yapamadığı şeylerden bir tanesi toprak reformudur. Neden yapamadı? Küçük çiftçiler yoktu, toprak ağları vardı daha çok değil mi Mecliste? Dolayısıyla Türkiye'deki demokrasinin iyi işleyebilmesi için, temsilde adaletin olması, temsilde adaletin olabilmesi için de gelir dağılımında adaletin olması gerektiğini düşünüyorum. Neden İskandinav ülkelerinde, İsveç'te, Norveç'te, Finlandiya'sında demokrasi iyi işliyor, siyasetçi sınıfı ayrıcalıklı bir konuma gelmiyor? Çünkü gelir paylaşımı adil. Çünkü orada başbakan bisikletle işe gidip geliyor. Siz Türkiye'de bırakın bakanları, bir belediye başkanının, bir üst düzey bürokratin yürüyerek ya da toplu taşımayla, bisikletle işe, makamına gittiğini düşünebiliyor musunuz? Dolayısıyla biz henüz gerek ekonomik paylaşım açısından, gerekse demokrasinin felsefesi açısından gerekli ön koşulları sağlayamadık maalesef. O nedenle de aklı özgür, demokrasinin iyi işlediği, gelirin adil paylaşıldığı huzurlu bir toplum olamıyoruz.

Bu konuya ben de değinmek istiyordum hocam. Hukuk sistemi ve adalet algısı konusunda çünkü bu bizim toplum olma bilincimizi çok fazla etkiliyor ve zedeliyor. Ülkemizde bu sorunlarla çok karşılaşyoruz. Siz buna değindiniz. Peki hocam daha yukarıdan bakarsak, devlet toplumun ilişkisine bu bağlamı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok ciddi problemleri olduğunu değerlendiriyorum. Şöyle ki, bakın gelişmiş demokratik bir toplumda devlet vatandaşlar için vardır. Ama gelişmemiş, demokrasisi yeterince gelişmemiş, özgür bireyleri olmamış bir toplumlarda vatandaşlar devlet için vardır. Dolayısıyla bizim devlet vatandaş

ilişkilerimiz çağdaş demokrasinin gerektirdiği niteliğe sahip değil. Vatandaş devletten korkar, devleti baba olarak görür. Devlet de vatandaşını potansiyel olarak kontrol altında tutulması gereken bir varlık olarak görür. Şöyle örnekleyeyim mesela, biz de kamuda çalışanlar, ben de dahil devlet memuruyuz. Ama bu kavramın Avrupa kökenine bakarsanız, İngiltere'deki anlamına halkın hizmetkârı diyor. Dolayısıyla şimdi orada kim kimi için vardır net. Şimdi siz İngiltere'de gidip kamu dairesinde bir işiniz olduğunda, bugün git, yarın gel cümlesiyle karşılaşmazsınız. Neden? Çünkü merkezde vatandaş vardır. Şöyle söyleyeyim size, gerçek demokrasinin olduğu ülkelerde vatandaş merkezdedir. Otoriterliğin olduğu ya da demokrasinin yeterince gelişmediği ülkelerde de devlet merkezdedir. Devlet bir mekanizmadır. Devlet ortak ihtiyaçları karşılamak üzere üretilmiş, bugüne kadar bilinen en iyi sistemdir. Ama devletin demokratik bir devlet olması ve varlık sebebi olan halkı referans alması gerekiyor. Yani memur olarak, ben de dahil olmak üzere, halkın memuru olmamız gerekiyor. Gerçekten demokrasiyi istiyorsak, özgür akla sahip bireylerin olduğu bir toplumu oluşturmak istiyorsak vatandaş ve devleti doğru konumlandırmalıyız. Türkiye'nin demokrasisi, demokrat bireyleri olmayan bir demokrasidir. Evde baba egemen, okulda hoca egemen, iş yerinde amir egemen, dernekte başkan egemen, partide lider egemen, hükümette başbakan egemen, böyle hep bir egemenlik alanları var. Edebiyatı/lafı çok yapılan bir şey demokrasi ama fiiliyatta baktığınız zaman gerçek anlamda demokratik davranış yapısını kazanmış, gerçek anlamda demokrat bireylerimizin çok az olduğu bir toplumdayız biz ve o yüzden demokrasi de bize benziyor. Biz kadar demokrat bir ülkeyiz.

Devlet yönünden baktık, iktisadi alandan baktık, siyasi alandan baktık. Sosyolojik alandan topluma baktık. Peki hocam biz toplum olmadık, evet. Peki iş işten geçti mi hocam?

Hiçbir şey için hiçbir zaman geç değildir. Biz şöyle değerlendirelim yaşadığımız süreçleri. Herkesin, her toplumun bir yanlış yapma kotası vardır diyelim. Biz o kotayı biraz gereğinden fazla kullandık. Ama yaşadığımız olumsuzlukları ya da eksiklikleri vazgeçmek için bir gerekçe olarak değil, daha iyiye yönelmek için dersler olarak kullanmamız gerekiyor. Bu tip sorularla ya da bu tip sorunlarla yaşamımda da karşılaştığımda hemen benim aklıma Atatürk'ün o muhteşem sözü geliyor; "Umutsuz durumlar yoktur. Umutsuz insanlar vardır. Ben hiçbir zaman ümidimi yitirmedim" diyor. Şimdi onun Sam-sun'a çıktığı dönemdeki Türkiye koşullarına bakın bugünkü koşullara bakın. O koşullarda yapılabildiyse bugün de yapılabilir. Yeni bir dizayna, yeni bir anlayışa ihtiyacımız var. Bunun tabii çekici gücü, lokomotif de siyaset kurumu olması gerekiyor. Bana göre üç grup toplumu yukarı çeker. Üniversiteler, siyasetçiler ve sanatçılar. Biz de bu üç kesim rolünü iyi oynarsa biz çok hızlı bir şekilde bütün sorunları aşabiliriz. Bu ülkenin; çok daha demokrat, çok daha gelişmiş bir ekonomiyi, çok daha huzurlu bir toplumu başarabilecek bir potansi-yeli olduğunu düşünüyorum. Ama mevcut siyaset anlayışının bunu üretmesinin zor olduğunu da düşünüyorum. Yeni bir siyasetçi kitlesi lazım Türkiye'ye.

Toplum olabilmek için en kritik adımımız ne bizim? İlk yapmamız gereken, en kritik husus?

İlk yapmamız gereken şey eğitim sistemi ve daha da önemlisi ilk adımın ilk adımı diyelim, öğretmen yetiştirme sistemimizin değiştirilmesi. Yani öğretmenlerin sadece bilgiyi aktaran değil, düşünmeyi öğreten bir zihniyetle yaklaşmaları gerekiyor. Yine derslerimizde de konuşuyoruz sizlerle, bizim en önemli eksiklerimizden bir tanesi düşünmeyi bilmiyor olmamız. Öğrenmeyi bilmiyor olmamız. Dolayısıyla biz insanlarımıza gerektiğinde ve yeterince öğrenme sevgisini vererek, düşünmeyi öğretebilirsek, özgür aklı sahip olmalarını başarabilirsek, bu ülke 5-10 yılda bambaşka bir boyuta geçebilir. Bu anlamda çıkış noktasının eğitim olduğunu düşünüyorum. Sonuç kısmını anekdotla bağlamış olayım. Bir baba çocuğuna hafta sonunda onu maça götüreceğine dair söz vermiş. Hafta sonu gelmiş, baba evde oturuyor gazetesini okuyor, televizyon seyrediyor, maça gidecek gibi bir görüntüsü yok. Çocuk geliyor, baba diyor hadi maça gidecektik söz vermiştin diyor. Baba o anda okumakta olduğu gazetenin bir sayfasını alıyor, para parça ediyor ve "al bu gazete sayfasını doğru bir şekilde yapıştırabilirsen, birleştirebilirsen maça gideceğiz" diyor. Çocuk tabii ne yapsın ümitsiz de olsa alıyor gazete parçalarını gidiyor. 10 dakika sonra parçaları düzgün bir şekilde yapıştırmış olarak geri geliyor. Babası "nasıl bu ka dar kısa sürede yaptın bu işi" diyor. Çocuk da "baba yırtmış olduğun gazete sayfasının arkasında boydan boya bir insan resmi vardı, insanı düzeltince her şey düzeldi diyor. Dolayısıyla bizim insanımızın ahlaki, vicdani, demokratik standartlarını ve düşünce standartlarını geliştirmemiz gerekiyor. Çözülebilir sorunlar bunlar. Çaresiz sorunlar değil yani. Ama çözülmek istenmeyen sorunlar. Çünkü sistemden beslenenler sistemi değiştiremezler. Şu anki yapıyı değiştirmek istenmiyor diye düşünüyorum.

Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, Jean-Jacques Rousseau'nun Toplum Sözleşmesi adlı eserinde "eğer dedikleri gibi yasa koyucu ya da hükümdar olsaydım ne yapmak gerektiği hakkında yazı yazmakla oyalanmaz ya yapılması gerekenini yapar ya da susardım." Peki hocam siz üstünüze düşeni bir eğitimci olarak yapıyorsunuz ancak siz ne yapılması gerektiği hakkında bir yasa koyucu olsaydınız ne yapardınız?

Bu gerçekten bir final sınavı sorusu gibi oldu. Şimdi tabii Jean-Jacques Rousseau özel imalat bir adam. İnsanlar arasındaki eşitsizliğin kaynağı kitabında da bütün bu sorunların özünde, özel mülkiyetin olduğunu söylüyor. Elimde sihirli değnek olup bir yasa çıkarma imkanım olsa, yasa yerine yeni bir sistem kurmaya çalışırdım. Ve bunu siyasi boyutta demokratik, sosyal boyutta uzlaşmacı ve kültürel boyutta da hoşgörü ve eş görüşlü bir toplum kurgulamanın gereklerinin ne olduğuna bakardım. Burada da yine aynı yere çıkacağım sanıyorum. Özgür aklı sahip, vicdanlı, ahlaklı insanların olmasını sağlayacak bir sistem olurdu. Bu da yolu eğitim sisteminin değiştirilmesine çıkarıyor. Ya da şöyle diyeyim; herkesi bireysel yetenekleri, kapasitesi ve isteğinin birleşiminden oluşan bir çerçevede eğitime alacak şekilde bir yasal düzenleme yapardım herhalde.

Normal bir gencin, bizlerin ne yapması gerekiyor toplum olmanın önünde?

Bir kere üniversitedeki gençlerin üniversiteyi sadece okudukları alanın bilgilerinin edinildiği yer olarak görmeleri gerekiyor. Bizler iktisat bölümündeyiz. İyi bir iktisatçı olmak tabii ki olmazsa olmazımız. Ancak iyi bir iktisatçı yanında duyarlı, iyi insanlar da olmamız gerekiyor. İyi insanlık üzerine inşa edilmiş hiç bir şeyin bana göre çok anlamı yok. Tuana iyi bir iktisatçı diyelim. Tuana, insani standartları yüksek, ahlaki ve vicdani standartları yüksek iyi bir ekonomisttir cümlesi başka bir şey; vallahi o iyi bir ekonomisttir her şekilde maçı götürür cümlesinin kurulması çok başka bir şeydir. Ben şöyle söyleyeyim ben bugün üniversitede okuyor olsaydım okuduğum alanın bilgilerini öğrenmenin yanında entelektüel kapasitemi de geliştirmeye çalışırdım. Felsefeyle, psikolojiyle, sosyolojiyle, tarihle ilgilenip çok güçlü bir entelektüel kapasitenin üstüne ekonomistliği oturturdum. Neden söylüyorum bunu? Yine derslerde de sık sık vurguluyorum artık dönem değişti. Biz bir işe girdik, 30-35 sene o işi yaptık, yapıyoruz ama sizin böyle bir lüksünüz olmayacak. Siz 5 yılda bir, 10 yılda bir meslek, sektör değiştirmek zorunda kalacaksınız. Sizin uyum esnekliğinizin yüksek olması gerekiyor. Uyum esnekliğinizin yüksek olması için ne olması gerekiyor? Entelektüel kapasitenizin yüksek olması gerekiyor. Ama bunun da ön koşulundan bir tanesi düşünmeyi bilmek diğeri de öğrenme sevgisini, öğrenme duygusunu güçlü tutmak gerekiyor. Sizin bulduğunuz koşullarda ve çağda duygusal zekanın da mutlaka geliştirilmesi gerekiyor. Bunun için de öğrencilerin; öğrenci kulüplerinde faaliyette bulunması, bir müzik aleti çalabilmesi, düzenli olarak sinema ve tiyatroya gidebilmesi ve en önemlisi de okumaya bol zaman ayırması gerekiyor. Gençlere, çok boyutlu olmayı, çok yönlü olmayı, çok alandan beslenmeyi tavsiye ediyorum

Hocam çok teşekkür ederiz. Bu konuda gerçekten çok zihnimizi aydınlattınız, bakış açımızı genişlettiniz. Son bir sorum var. Hocam Türkiye bu gidişatla toplum olabilecek mi?

Bu soruya vereceğim cevap, "Ya akli özgür, demokrat, hoşgörü ve ahlaklı bireylerden oluşan toplum olacağız ya da yok olacağız" şeklinde olacaktır. Bugüne kadar 17 tane devlet kurmuşuz. Tarihte hep varız ama 17'yi kurarken 16'sı niye ortadan kalktı bunu da sorgulamamız gerekiyor. Bence Türkiye şu anda geldiği aşama itibarıyla yenilenmek, kendini yeniden yapılandırmak zorunda. Toplum olmaktan başka çaremiz olmadığını ve büyük zorlukları yaşasak da bunu başaracağımızı düşünüyorum çünkü başka çaremiz kalmadı, mevcut yapı sürdürülebilir durumda değil. Ben ümitliyim bu ülke yine güçlü bir şekilde toplumsal yapısını güçlendirerek yönetsel sistemdeki yerelden genele sistemdeki sorunlarını da çözerek insanın da niteliğini daha da geliştirerek çağdaş bir toplum olacaktır. Zorluklarımız var, bir yokuş çıkmanız gerekiyor ama bunu eninde sonunda başaracağız.

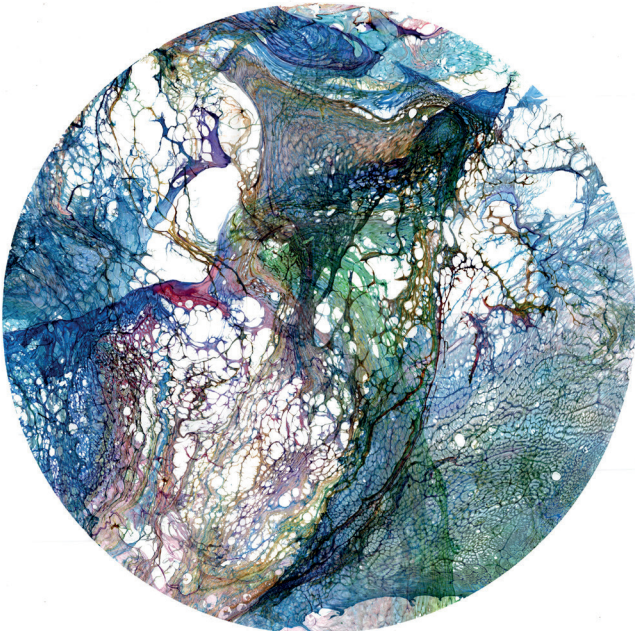
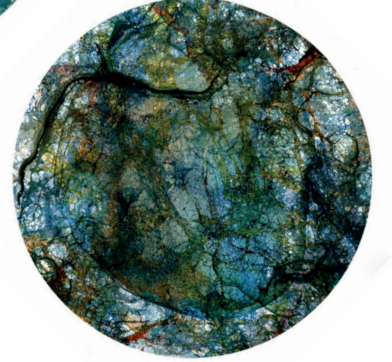
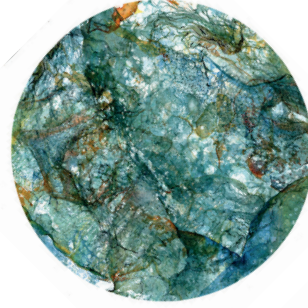
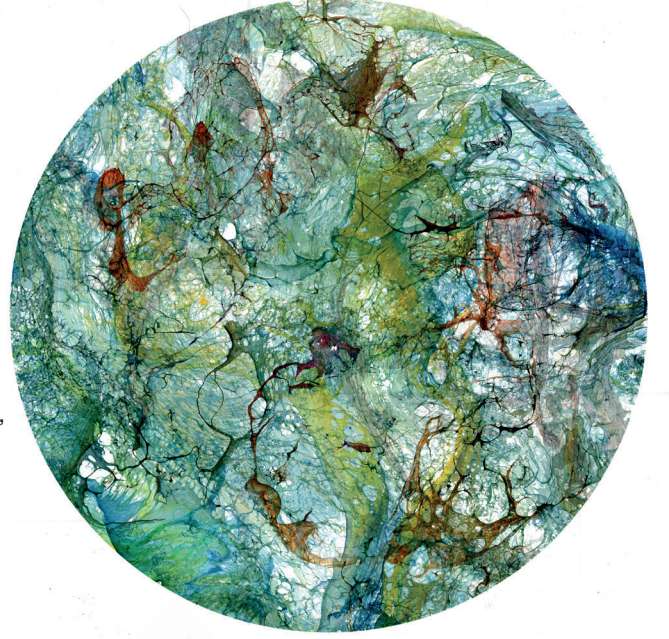
Röportajın tam haline ulaşmak için QR okutmanız yeterli!

SUYUN RUHU

Serkan Altınöz (d. 1985, İstanbul), klasik Türk Ebru sanatının köklü mirasını temel alarak suyun doğası ve akışkanlar dinamiği üzerine kurulu kendine özgü bir sanatsal metodoloji geliştiren, Brooklyn (New York) merkezli bir görsel sanatçıdır. İzmir’de büyüyen sanatçı, lisans eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünde 2011 yılında tamamlamış; iki yıl sonra, 2013 kışında, sanatsal pratiğini derinleştirmek üzere New York’a yerleşmiştir.

Altınöz, bu kadim zanaatın inceliklerini, Mustafa Düzgünman ekolünün beşinci kuşak ebru ustası olan babası Sedat Altınöz’ün yanında geleneksel çıraklık eğitimiyle öğrenmiştir. Pratiği, suyun hem bir mecra hem de bir ilham kaynağı olduğu derin bir araştırma sürecine dayanır. New York’a yerleşmesiyle birlikte sanatçı, geleneksel tekniklerin ötesine geçerek suyun yüzey gerilimi, viskozitesi ve zamanlama gibi değişkenlerini kontrol ettiği, niyet ile tesadüfün kesiştiği deneysel bir alan yaratmıştır.

The Spirit of Water (Suyun Ruhu) adını verdiği bu özgün yaklaşımda Altınöz; akrilik, emaye ve kimyasal çözücülerin yanı sıra kontrollü ateşi kullanarak su yüzeyindeki pigmentlerin hareketini yönlendirir. Aynı isimle yayımladığı manifestosunda suyu pasif bir yüzey olarak değil, kompozisyonu birlikte şekillendiren bilinçli bir ortak olarak konumlandırır; kendisini ise bir yaratıcıdan çok bir aracı olarak tanımlar. Organic Emergence, Untitled Planet, Balance(d) ve Blood Sacrifice adlı seriler bu araştırmanın farklı evrelerini temsil eder. Çalışmaları; belleğin katmanlarını, doğanın döngüsel dönüşümünü ve kaosun içindeki gizli düzeni araştırırken, izleyiciyi suyun meditatif ve dönüştürücü gücüne tanıklık etmeye davet eder.

Seçilmiş Sergiler ve Koleksiyonlar

Sanatçının kişisel sergileri arasında Queens Botanical Garden (2018–2019) ve Salomon Arts Gallery (Tribeca) yer alır; ayrıca Berry Campbell Gallery’nin Postcards From the Edge 2024 etkinliğinde temsil edilmiştir. 2021 yılında New York Sanat Vakfı (NYFA) tarafından düzenlenen City Artist Corps Grants ödülüne layık görülmüştür. Eserleri; New York’taki Related Companies, Queens Botanical Garden ve İzmir’deki Ege Üniversitesi Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi başta olmak üzere çeşitli uluslararası özel ve kurumsal koleksiyonlarda yer almaktadır. Türkiye’de Büyükdere35 (İstanbul) tarafından temsil edilen sanatçının 15 Mayıs 2026 tarihinde LUMAS New York Gallery’de (SoHo) açılacak kişisel sergisi, NY Design Week ile eş zamanlı gerçekleşecektir. Altınöz, çalışmalarına Brooklyn’deki stüdyosunda devam etmektedir.

serkanaltinoz.com | serkanaltinoz.art Instagram: [thespiritofwater](https://www.instagram.com/thespirtofwater)

KENDİLİĞİNDEN KOLAJLAR

Ben Asrın. 2005 yılında İstanbul'da doğdum. Bütün çocukluğumu çizerek, bir şeyleri kesip birleştirerek geçirdim diyebilirim. Uzun yıllar ne istediğime karar veremesem de emin olduğum tek şey, her zaman çizmek ve üretmek istediğimdi. Bu kendimi keşfetme yolculuğu sonunda, kendimi Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde grafik tasarım okurken buldum. Lisede de güzel sanatlarda resim bölümü okumamın ve bireysel tutkumun etkisiyle uzun yıllar sulu boyalar, akrilikler ve kil heykellerle uğraştım. Bölümümle birlikte grafik tasarıma başladıktan sonra, gelenekselin dışında yaratıcılığın ve üretkenliğin en az onun kadar yoğun olduğu dijital tasarım mecrasıyla tanışmam bana yeni bir tutku daha kazandırdı.

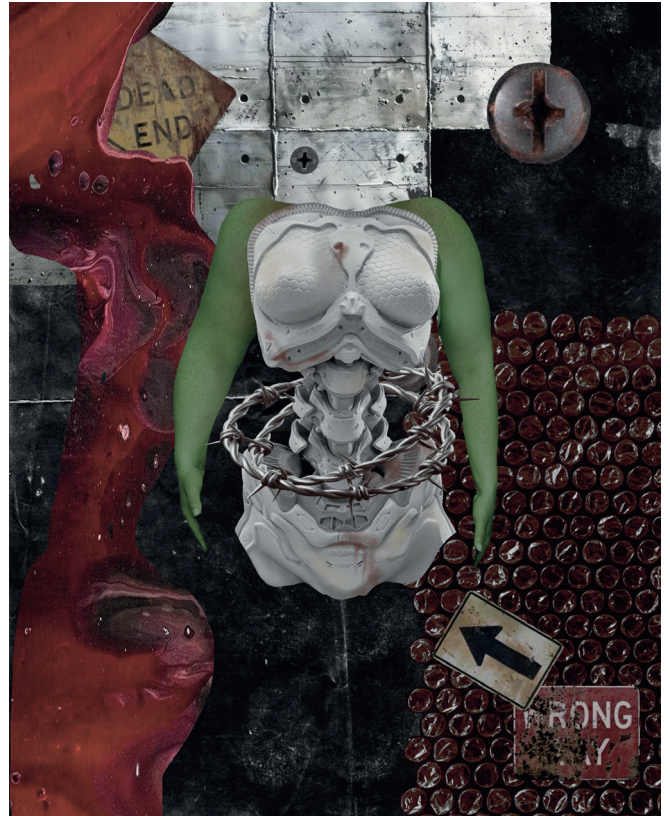

"Türk Evi"

Çocukluğumdan beri benimle olan geleneksel çizim ve üretim yöntemlerini kesinlikle bırakmış değilim. Aksine, hâlihazırda her gün yeni bir şeyler öğrendiğim dijital tasarımla geleneksel üretimlerimi harmanlamaktan ve kendime özgü bir tasarım dili oluşturmaktan büyük keyif alıyorum. Kendimi yorucu tasarım sürecinin içinde ve ayrıca bireysel yoğunluklar arasında bulduğumda, bunaldığımı hissediyorum. Böyle anlarda zihnimi rahatlatmak için rastgele şeyler tasarlarken ve çizerken buluyorum kendimi. Aslında burada paylaşmak istediğim kolajlar da tam olarak bu anlarda, kendiliğinden ortaya çıkmış işler.

"Non-Human Being"

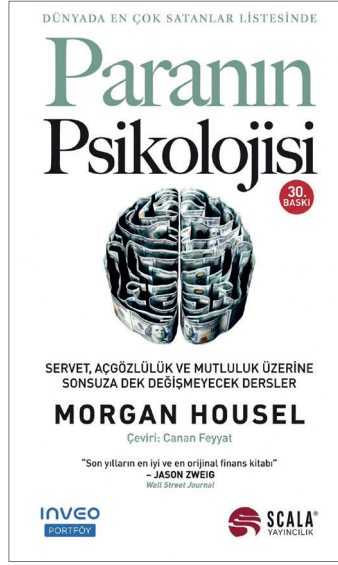
"Dystopia"

KİTAP ÖNERİSİ

PARANIN PSİKOLOJİSİ MORGAN HOUSEL

Morgan Housel'ın *Paranın Psikolojisi* adlı eseri, finansal başarının yalnızca teknik bilgi ve matematiksel hesaplamalarla değil, büyük ölçüde insan davranışları ve psikolojisiyle ilgili olduğunu ele almaktadır.

Kitap, insanların parayla olan ilişkisini, yatırım kararlarının ardındaki duygusal etkenleri, gösteriş tüketiminin yanılgılarını ve zenginliği korumanın yollarını inceler. Finansal kararlarda mantıktan çok insan doğasının, egonun ve önyargıların rol oynadığını vurgulayan bu eserden öne çıkan alıntılar sizler için derledik:

"Napolyon askeri dehayı, 'Etrafındaki herkes aklını kaybederken ortalama şeyler yapabilen kişi' olarak tanımlamış. Yatırımda da bu öyledir."

"İnsanlara ne kadar çok paranız olduğunu göstermek için para harcamak, paranızı azaltmanın en hızlı yoludur."

"Bir şeyin gerçek olmasını ne kadar çok isterseniz, o şeyin gerçek olma olasılığını abartan bir hikayeye inanma olasılığınız o denli artar."

"Yatırımcı Bill Mann bir keresinde şöyle yazmıştı: 'Zengin hissetmenin en hızlı yolu, gerçekten güzel şeylere çok para harcamaktır. Ama zengin olmanın yolu, olan paranızı harcamak, olmayanı harcamamaktır. Gerçekten bu kadar basit.'"

"Birinin hakkımda kötü konuştuğunu duyarsam itiraz etmem. Onun yerine 'Belli ki diğer yanlışlarımdan haberi yok, yoksa onlardan da bahsederdi' diye karşılık veririm.."

"Kimse bir başkasının karakterini şekillendiremez. Kimse beni iyiliğe ya da kötülüğe teşvik edemez. Ben kendimin efendisiyim ve ne olduğuma ancak kendim karar veririm."

"Pek çoğumuz bedenimize laf edildiğinde kahroluruz ve bunu yaşamamak için elimizden geleni yaparız. Ama konu zihnimiz olduğunda hiç ilgilenebiliriz bile."

"Kendine sevdiğin kişinin ölümlü olduğunu, sevdiğin şeylerin sana ait olmadığını, sana birer hediye olarak verildiklerini, sonsuza kadar senin olmayacaklarını hatırlat. Üzüm ya da incir bile sadece mevsiminde toplanır."

KENDİSİNİN EFENDİSİ OLMAYAN HİÇ KİMSE ÖZGÜR DEĞİLDİR EPIKTETOS

Epiktetos'un *Kendisinin Efendisi Olmayan Hiç Kimse Özgür Değildir* adlı eseri, Stoa felsefesinin temel prensiplerini ele almaktadır. Kitap, insanın müdahale edemediği dış olaylara veya başkalarının düşüncelerine odaklanmak yerine, yalnızca kendi zihnine ve tepkilerine odaklanması gerektiğini anlatır. Gerçek özgürlüğün dış koşullara bağlı olmadığını, kişinin kendi iç dünyasını, karakterini ve iradesini yönetmesiyle elde edilebileceğini vurgulayan bu eserden öne çıkan alıntılar sizler için derledik:

MUTLULUK DEDİĞİMİZ ŞEY FREUD

Sigmund Freud'un *Mutluluk Deddiğimiz Şey* adlı eseri, insan psikolojisinin derinliklerini ve mutluluk arayışının doğasını ele almaktadır. Kitap, insanın içgüdüleri ile toplumsal yaşamın gereklilikleri arasındaki çatışmayı, bilinçaltının davranışlara etkisini ve insanın kendi iç dünyasıyla yüzleşme sürecini inceler. Bireyin kendini bilmesinin önemini ve hayatın getirdiği mücadelelerin insan psikolojisindeki yerini vurgulayan bu eserden öne çıkan alıntılar sizler için derledik:

"Vahşi hayvanlar zalimdir elbette ama merhametsizlik insanların ayrıcalığıdır."

"Ruhunun derinliklerine bak ve önce kendini bilmeyi öğren."

"Bir gün geriye dönüp baktığınızda, mücadelelerle geçen yıllarınızın en güzel yıllarınız olduğunu göreceksiniz."

"Sevildiğinden emin biri, nasıl da cüretkâr olabiliyor!"

Duyurular

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Fakültesi ev sahipliğinde 12-13 Mayıs 2026 tarihlerinde gerçekleşecek olan 3. Ulusal Temel Bilimler Gençlik Sempozyumu ve Bilim Sanat Şenliği, meraklı zihinleri bir araya getiriyor. Akademik bir sempozyumdan çok daha fazlasını sunan bu etkinlik; poster sunumları, sanat atölyeleri ve müzik dinletileriyle bilimi sanatla harmanlıyor.

Bu şenliğe katılarak disiplinler arası bir bakış açısı kazanabilir, temel bilimlerdeki güncel gelişmeleri genç araştırmacılardan dinleme fırsatı bulabilirsiniz. Bilgi ve ilham dolu bu deneyimi kaçırmamak için yerinizi ayırtın!

Müzikseverleri bir araya getirecek olan DEÜ Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü Konseri, 13 Mayıs 2026 Çarşamba akşamı saat 20.00'de AASSM Küçük Salon'da gerçekleşiyor. Genç yeteneklerin performanslarını sergileyeceği bu özel akşam, sanat dolu bir mola vermek isteyenler için harika bir fırsat sunuyor.

Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından düzenlenen *27. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi, **14-15 Mayıs 2026* tarihlerinde fakülte bünyesinde kapılarını açıyor. "Türkiye ve Dünya Ekonomisinde Üçüz Dönüşüm: Fırsatlar, Riskler ve Politikalar" temasıyla gerçekleşecek bu köklü etkinlik, ekonomi dünyasının geleceğini masaya yatırıyor.

Küresel ekonomik değişimleri anlamak ve akademik ağınızı genişletmek için bu kongre iyi bir fırsat. Katılımcılar, dijital, yeşil ve toplumsal dönüşümün getirdiği dinamikleri uzmanlardan dinleyerek kariyer hedeflerine yön verebilirler. Bilgi paylaşımının merkezinde yer almak ve vizyoner tartışmalara dahil olmak için bu akademik buluşmayı kaçırmayın.

Türkiye'nin İlk ve En BÜYÜK Emlak Pazarlama Şirketi

Gayrimenkulde
GÜVEN ve TECRÜBE
Sunuyoruz.

BORNOVA TEMSİLCİLİĞİ

0 232 450 00 70

0 532 634 61 41

KAYNAKÇA

Gopinath, G., Gourinchas, P.-O., Presbitero, A. F., & Topalova, P. (2024). Changing global linkages: A new Cold War? IMF Working Paper No. 2024/076. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2024/english/wp1ea2024076-print-pdf.pdf>

OECD. (2024). Risks and resilience in global trade. Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd.org/en/publications/risks-and-resilience-in-global-trade_1c66c439-en/full-report.html

Reuters. (2026, March 26). WTO chief: world order has irrevocably changed.

UNCTAD. (2024). Trade and Development Report 2024: Rethinking development in the age of discontent. United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/publication/trade-and-development-report-2024>

WTO. (2025). Global Trade Outlook and Statistics.

WTO. (2024). World Trade Report 2024: Trade and inclusiveness. World Trade Organization.

makro

iktisattan sanata çok yönlü dergi